

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики»
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»

Аналітична довідка
за результатами моніторингу процесу впровадження нових підходів до
навчання у початковій школі
(I етап дослідження – анкетування учасників експерименту)

Київ 2018

Зміст

1. Аналіз відповідей учителів пілотних класів.....	4
1.1. Загальна характеристика учасників опитування.....	4
1.2. Підготовка до впровадження пілотного проекту.....	5
1.3. Освітнє середовище в пілотних класах.....	7
1.4. Професійне середовище вчителя.....	13
1.5. Педагогіка партнерства.....	16
1.6. Результати впровадження пілотного проекту на початковому етапі.....	18
1.7. Інклюзія в пілотних класах.....	18
1.8. Висновки.....	19
2. Аналіз відповідей директорів.....	20
2.1. Загальна характеристика учасників опитування.....	20
2.2. Методичний і дидактичний супровід освітнього процесу.....	21
2.3. Організація освітнього простору.....	27
2.4. Висновки.....	32
2.5. Рекомендації.....	33
3. Аналіз відповідей тренерів.....	34
3.1. Загальна характеристика учасників опитування.....	34
3.2. Методи навчання вчителів та сприйняття ними інноваційних підходів.....	35
3.3. Способи здійснення тренерами моніторингу діяльності вчителя.....	37
3.4. Способи спілкування тренерів з учителями пілотних шкіл.....	38
3.5. Використання тренерами навчально-методичних матеріалів під час навчання вчителів пілотних шкіл.....	40
3.6. Питання, на які тренери не мали відповіді під час навчання вчителів пілотних шкіл.....	41
3.7. Висновки.....	43
3.8. Рекомендації.....	44
4. Аналіз відповідей батьків учнів.....	46
4.1. Загальна характеристика учасників опитування.....	46
4.2. Критерії вибору батьками учнів навчального закладу.....	47
4.3. Рівень проінформованості батьків про зміст концепції Нова українська школа.....	49
4.4. Оцінювання батьками змістової складової нового Державного стандарту початкової школи.....	51
4.5. Ставлення батьків до пілотного проекту впровадження нового Держстандарту Нової української школи.....	54
4.6. Висновки.....	61
4.7. Рекомендації.....	64

Автори розділів:

Денисюк О. Я. – 3, 4 розділи, перший заступник директора

Титаренко Н. В. – 2 розділ, начальник ВСАДЗСПО

Ткаченко В. В. – 1 розділ, заступник начальника ВСАДЗСПО

Візуалізація даних:

Дронь Т. О., провідний фахівець СНР ВСАДЗСПО

Янько А. О., фахівець I категорії СДЯО ВСАДЗСПО

Наукове і літературне редагування:

Суліменко Д.А., завідувач СНР ВСАДЗСПО

1. Аналіз відповідей учителів пілотних класів

1.1. Загальна характеристика учасників опитування

В опитуванні взяли участь 143 учителі, що становить 71,5% генеральної сукупності учителів – учасників пілотного проекту впровадження Державного стандарту початкової освіти. Майже половина респондентів – віком від 41 до 50 років, чверть – від 31-40 років, лише один учитель має вік понад 60 років. Розподіл учасників анкетування за віком подано на рис. 1.1

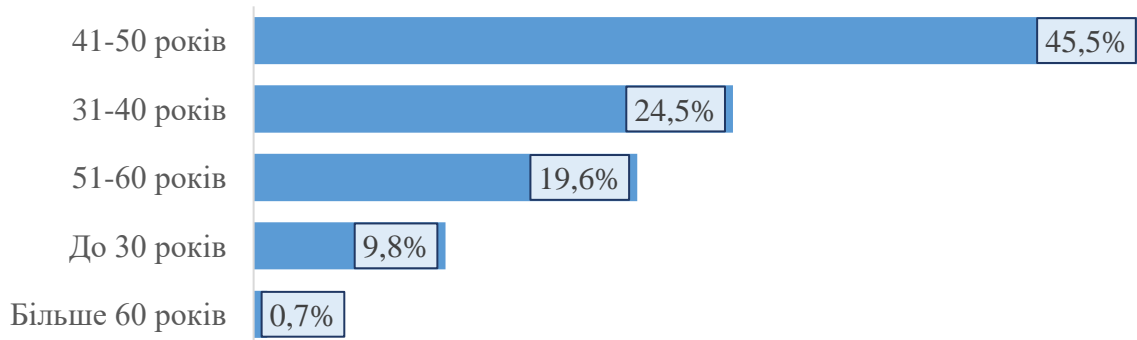

Рис. 1.1. Віковий розподіл учителів, які взяли участь в опитуванні

Майже половина учителів оцінила свій рівень володіння англійською мовою як «читаю зі словником, але не спілкуюся», лише два учителя – «вільно володію» (рис. 1.2).

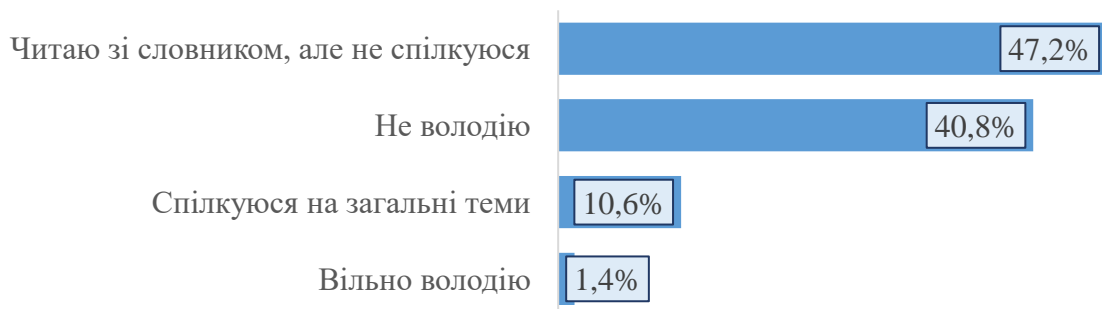

Рис. 1.2. Розподіл учителів – респондентів дослідження – за рівнем володіння англійською мовою

Володіння англійською мовою серед різних вікових груп вчителів відрізняється. Серед учителів, які не володіють англійською мовою, найбільша частка – це вчителі віком від 51 до 60 років, а серед тих, хто вільно володіє англійською мовою, лише вчителі віком до 30 років.

1.2. Підготовка до впровадження пілотного проекту

Більше половини учасників опитування (55,9%) відповіли, що участь у пілотному проекті умотивована їхнім бажанням до професійної самореалізації. Покращення якості провадження освітньої діяльності (надання освітніх послуг) спонукало до участі в експерименті 41,3% вчителів. Можливість працювати з новим сучасним обладнанням і методиками викладання зацікавила 65,1% учителів початкової школи, які дали згоду на участь у експерименті. Для 2,8% респондентів мотивацією слугувала можливість отримати моральне заохочення або преміювання (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Розподіл вчителів за мотивацією до участі в пілотному проекті

Новий Державний стандарт початкової освіти повністю схвалюють 35,7 %, частково – 64,3 учителів – учасників пілотного проекту. Так, найбільшу частку серед тих, хто повністю схвалює, становлять респонденти віком від 51 до 60 років, а також старше 60 років¹ (рис. 1.4).

¹ В опитуванні брав участь лише один вчитель, вік якого понад 60 років

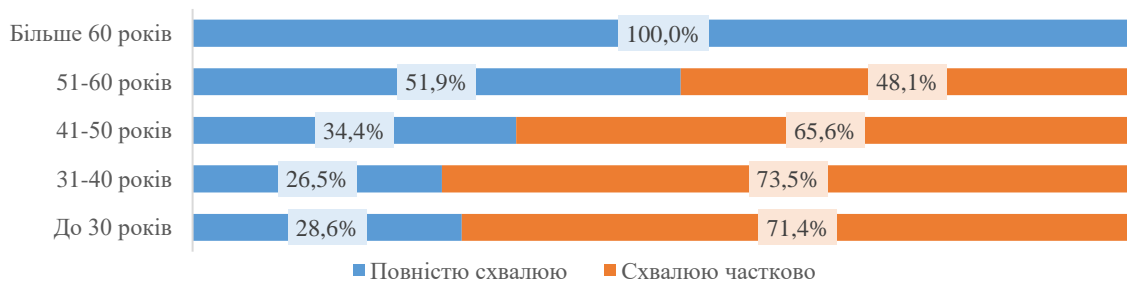

Рис. 1.4. Віковий розподіл учителів за їх ставленням до введення нового Державного стандарту початкової освіти

Респондентам було запропоновано обрати свої п'ять ключових умінь, які є важливими для впровадження Державного стандарту початкової освіти. Найбільша частка вчителів обирали типові позиції, зокрема вміння розвивати та зберігати працездатність учнів (32,2 %) і підтримувати дисципліну на уроці (19,6 %) (рис. 1.5).

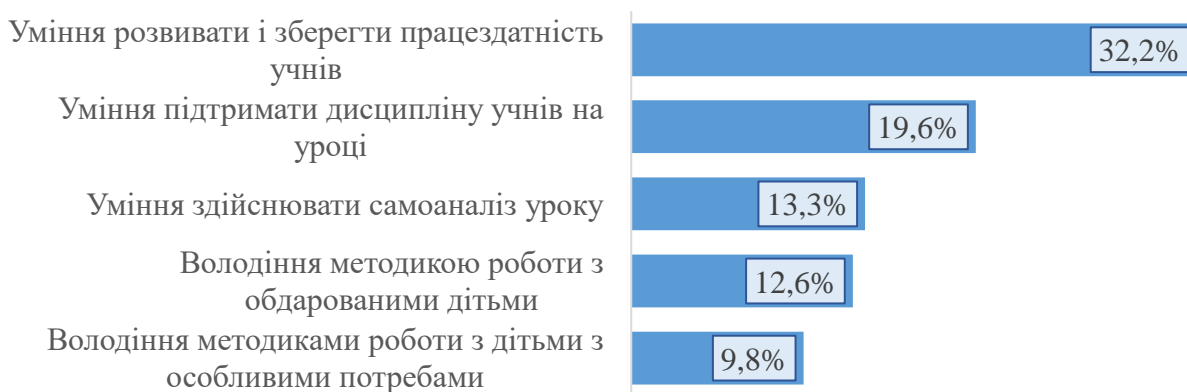

Рис. 1.5. Розподіл відповідей вчителів за їх ключовими вміннями

З метою підготовки до впровадження пілотного проекту були організовані регіональні тренінги для вчителів, а також обласні курси підготовки педагогічних працівників з навчання за інтегрованими курсами у початковій школі. За відповідями респондентів, регіональні тренінги відвідували 83,8 % учителів, обласні – 60,9 %. Варто зауважити, що 44,7% вчителів навчалися і на регіональних тренінгах і на обласних курсах, лише 2,7% вчителів (4 особи) не відвідували жодних зазначених вище навчальних заходів.

Майже для 90% учителів відвідування обласних курсів підготовки педагогічних працівників з навчання за інтегрованими курсами у початковій

школі є загалом корисними. Відвідування регіональних тренінгів для вчителів загалом корисними вважають 88% учителів (рис. 1.6).

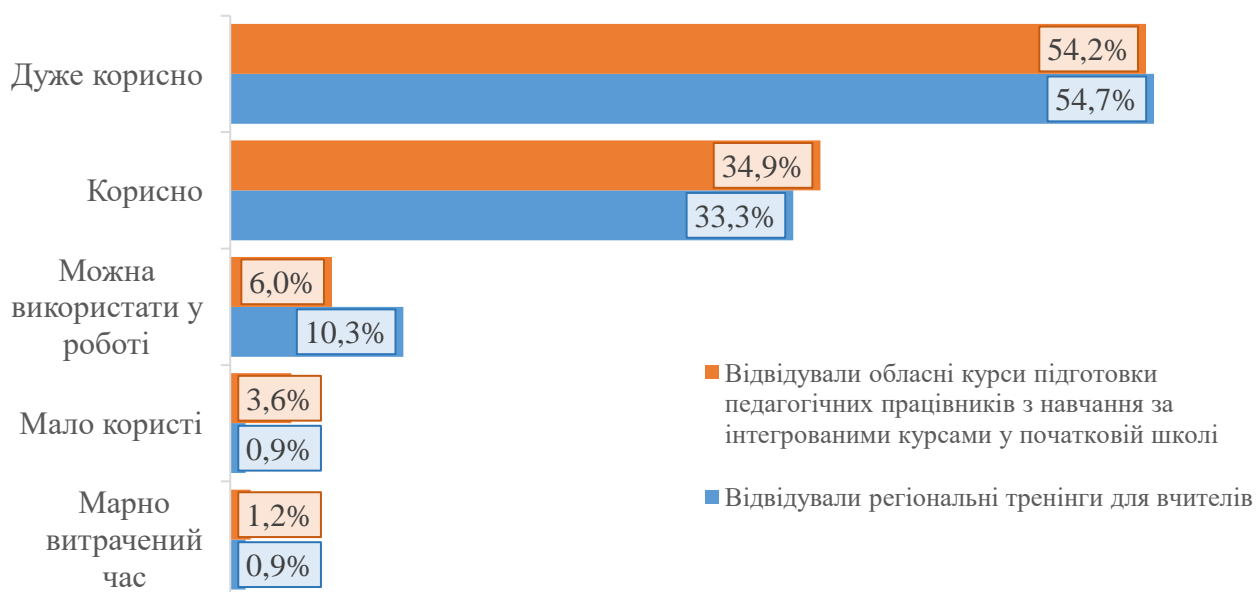

Рис. 1.6. Корисність для вчителів від відвідування тренінгів

Загалом учителі повною мірою або частково отримують підтримку від тренерів (93,5%). Разом з тим 6,5% вчителів такої підтримки не відчують (рис. 1.7).

Рис. 1.7. Розподіл вчителів за наявністю підтримки тренера-консультанта

Щодо вікового розподілу, то найбільше відчують тренерську підтримку вчителі віком від 51 року і вище, а найменше – вчителі вікової категорії від 41 до 50 років.

1.3. Освітнє середовище в пілотних класах

На думку 65,5% вчителів, організація навчального середовища у класі є завданням адміністрації навчального закладу. Лише 9,4% вчителів вважають, що організація навчального середовища в класі повинна здійснюватися за активної участі батьків та сімей учнів (рис. 1.8).

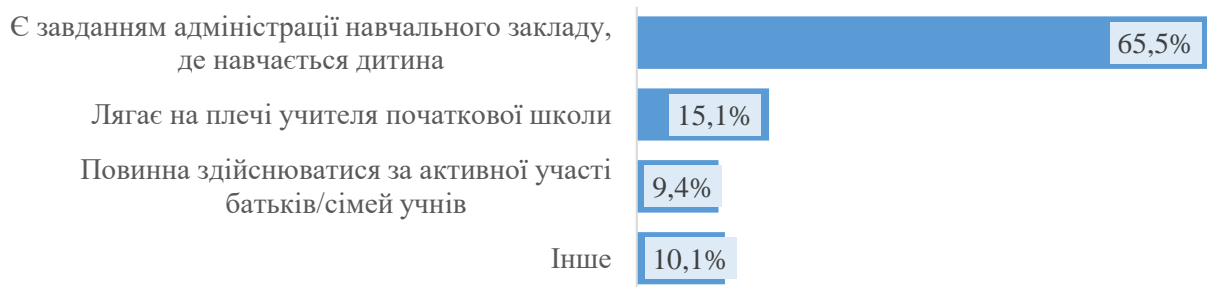

Рис. 1.8. Організація навчального середовища в класі

Директори й учителі по-різному оцінили відповідність освітнього середовища, створеного у класі, вимогам нового Держстандарту початкової освіти. Варто зазначити, що їх оцінки кардинально відрізняються. Більшість директорів (75%) вважають класи взагалі не обладнаними, натомість 77,5% вчителів, навпаки, вважають класи частково обладнаними (рис. 1.9).

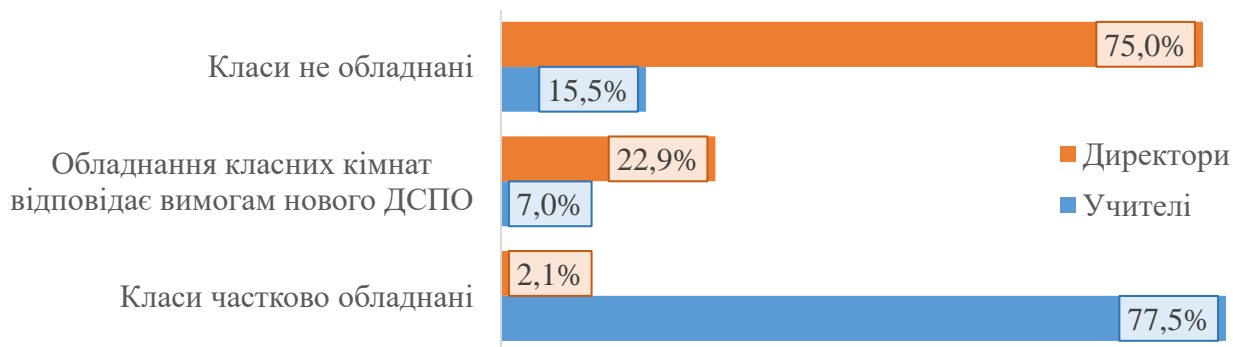

Рис. 1.9. Відповідність освітнього середовища вимогам нового ДСПО

На рис. 1.10 подано порівняння відповідей директорів і вчителів, які вказали, що вони є повністю забезпечені переліченими вище засобами навчання. Відповіді директорів та вчителів також відрізняються. Особливо відмінність можна простежити у забезпеченні:

- наборами цифр та знаків на магнітах класів: серед директорів 46,8% констатують повне забезпечення наборами, серед учителів – 19,7%;

- наборами наочно-дидактичних матеріалів з іноземних мов: серед директорів 43,6% констатують повне забезпечення набори, серед учителів – 15,1%.

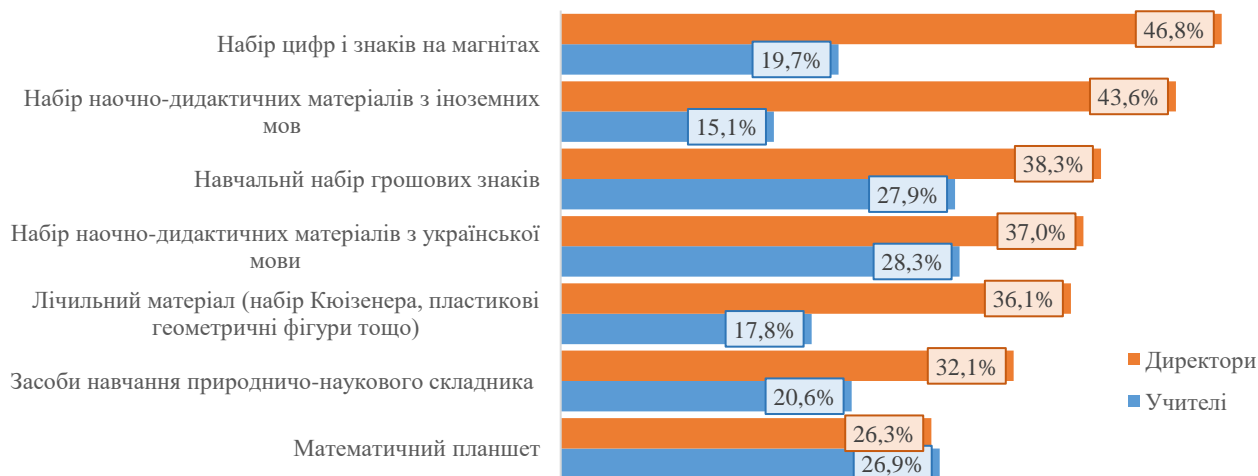

Рис. 1.10. Рівень забезпеченості освітнього процесу засобами навчання

Розподіл рівня забезпечення оргтехнікою навчальних кабінетів також характеризується відмінністю відповідей директорів і вчителів. Більшість директорів стверджують, що освітній процес повністю забезпечено усіма засобами, окрім плівки для ламінування. Проте за відповідями вчителів, повністю забезпечено освітній процес усіма засобами лише на 50% (рис. 1.11).

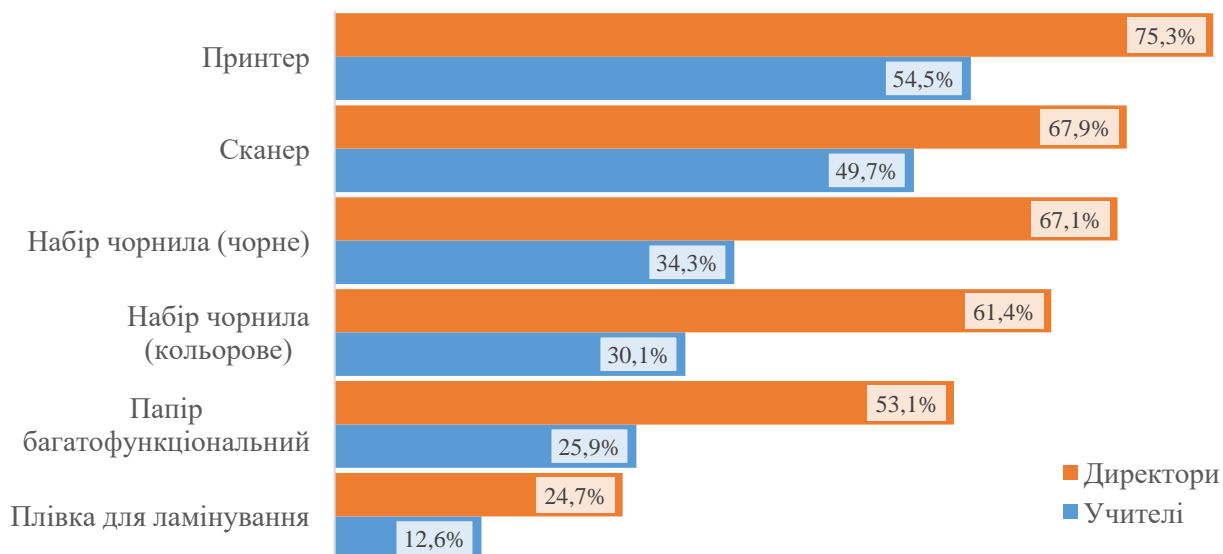

Рис. 1.11. Рівень забезпеченості оргтехнікою

Усі вчителі, які брали участь в опитуванні, зазначили, що для організації освітнього середовища в класних кімнатах виставлені дитячі малюнки та мистецькі роботи учнів. Понад 80 % респондентів відповіли, що в класі створено навчальні центри читання і письма, а також мистецький центр. Тільки 60% вчителів указали, що в класах є Навчальний центр математики (рис. 1.12).

Рис. 1.12. Розподіл відповідей учителів за наявністю у класі засобів організації освітнього середовища

За відповідями 87,3 % учителів, у пілотних класах розміщено правила поведінки для учнів. Разом з тим більшість респондентів (86,8%) зазначила, що правила поведінки розроблялися учнями спільно з учителем (рис. 1.13).

Рис. 1.13. Розподіл учителів за розробленням і затвердженням правил поведінки для учнів

Серед підходів, які вчителі пілотних класів найчастіше використовують під час навчання учнів, переважають ігрові (їх вибрали 68,5 % респондентів) й інтегровано-предметні (55,2 %). Цікаво, що ігровий підхід найбільше використовують учителі, які відчувають підтримку тренера-консультанта; а інтегровано-предметні – ті, які таку підтримку взагалі не відчувають (рис. 1.14).

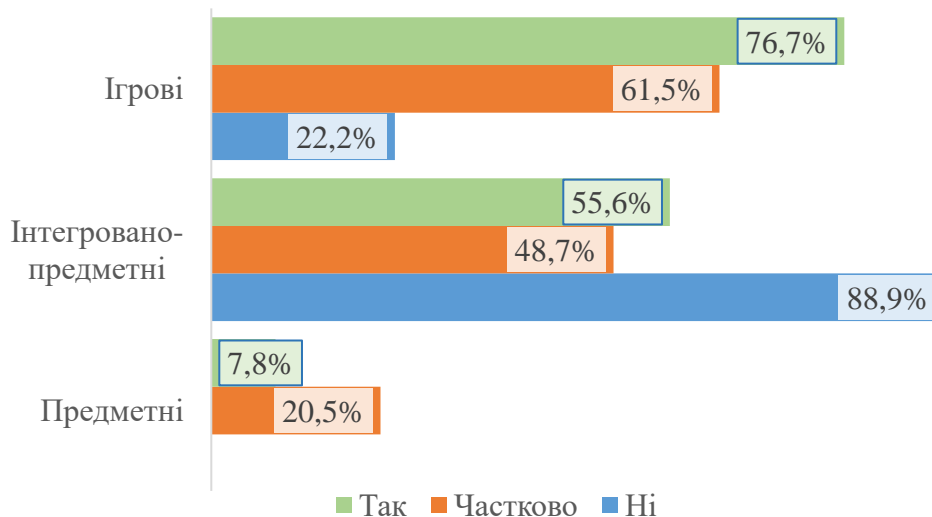

Рис. 1.14. Розподіл учителів за використанням різних підходів під час навчання учнів та за рівнем підтримки тренера-консультанта

Майже 90 % учителів використовують групові і комбіновані форми організації роботи учнів під час своїх уроків, найменш популярними є загальнокласні індивідуальні форми (рис. 1.15).

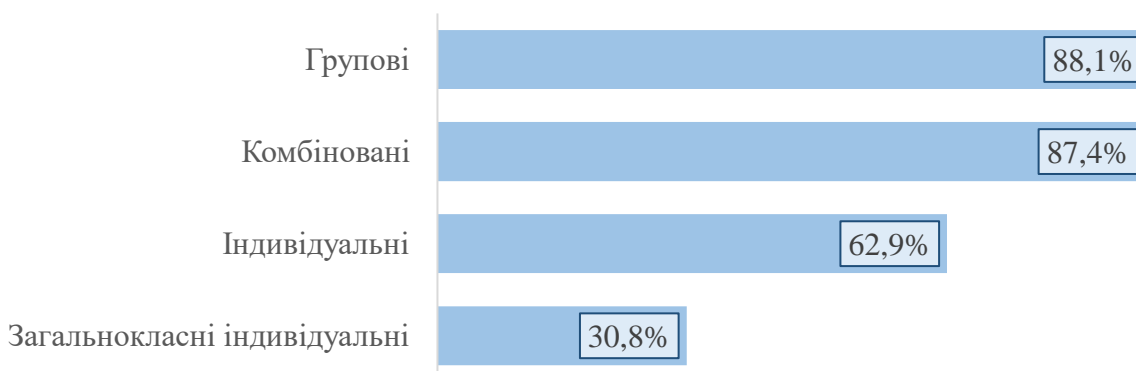

Рис. 1.15. Розподіл учителів за формами організації роботи учнів під час уроків

Найбільш популярними методами викладання, які учасники пілотного проекту використовують, є ігрові та практичні, а найменш – словесні монологічні (9,8 % учителів) і робота з підручником (15,4 %). На рис. 1.16 подано «п'ятірку» методів викладання за популярністю використання.

Рис. 1.16. Топ-5 методів викладання учителів пілотних класів

Учителі використовують різні методи розвитку критичного мислення учнів, найпопулярнішими серед яких є робота в парах (90,9%) та робота в малих групах (90,2%). Найменше вчителів використовують метод «крісло автора» (4,2%) та «асоціативний куц» (2,8%). Варто звернути увагу на те, що технологія «крісло автора» сприяє підвищенню самооцінки учнів, а «асоціативний куц» – вихованню творчих здібностей, генеруванню оригінальних ідей (рис. 1.17).

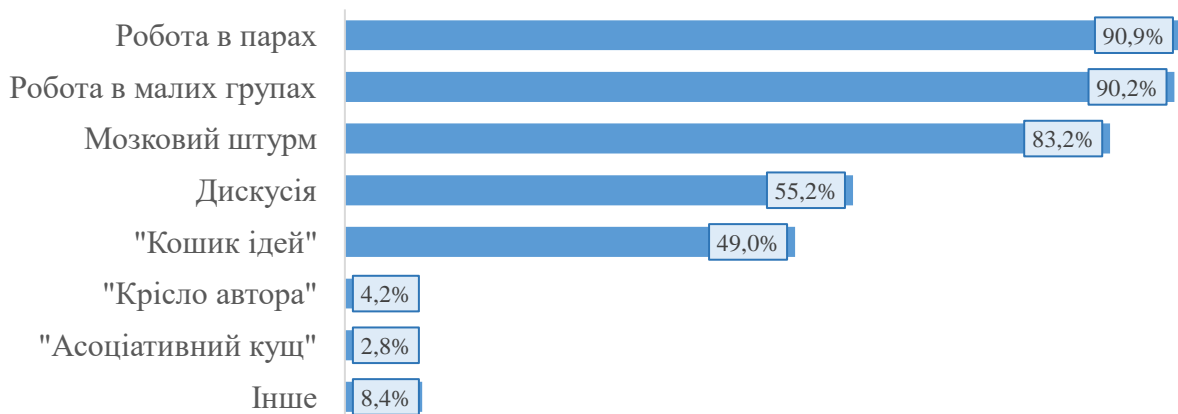

Рис. 1.17. Розподіл учителів за використанням методів розвитку критичного мислення учнів,

Більшість учителів використовують резервний час, передбачений у навчальних програмах, для удосконалення вмінь учнів, чверть – на дослідження довкілля, у якому мешкають діти (рис. 1.18).

Рис. 1.18. Розподіл відповідей вчителів за використанням резервного часу, передбаченого у навчальних програмах

1.4. Професійне середовище вчителя

Серед мотиваційних чинників, що стимулюють учителів підвищувати фаховість, найбільш поширеними є можливість самореалізуватися і виявити самостійність та ініціативу в роботі (рис. 1.19).

Рис. 1.19. Розподіл учителів за мотиваційними чинниками, що стимулюють учителів підвищувати фаховість

Інтерактивний навчальний онлайн-ресурс EdEra як платформу для підвищення професійної компетентності використовують 60,1 % вчителів, а

вперше дізналися про існування цього ресурсу лише 6,5 % респондентів (рис. 1.20).

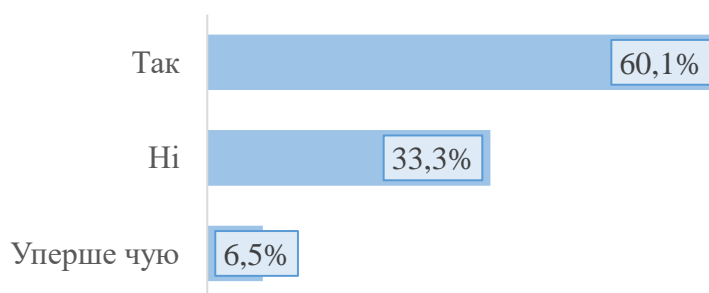

Рис. 1.20. Розподіл учителів за використанням навчального ресурсу EdEra

Групу вчителів, які користуються навчальним ресурсом EdEra, попросили оцінити його змістову наповнюваність і зручність. За відповідями 55,6 % респондентів, навчальних матеріалів на цьому ресурсі недостатньо. Для 52,6 % учителів онлайн-ресурс є зручним, зрозумілим і функціональним, проте у 46,2 % виникають деякі труднощі з вибором та підпискою на курси респондентів, лише 1,3 % учителів не розуміють, як користуватися ресурсом.

Найчастіше під час підготовки до уроків учителі використовують модельну навчальну програму; методичні матеріали, розроблені групою науковців НАПН України і вчителями (Н. Бібик, О. Онопрієнко, М. Пристінська, І. Большакова); а також матеріали зі спеціалізованих педагогічних сайтів, форумів. Лише 12,6 % респондентів користуються методичними матеріалами, розробленими районними/міськими методкабінетами (рис. 1.21).

Рис. 1.21. Розподіл учителів за матеріалами, які найчастіше використовуються під час підготовки до уроків

Крім запропонованих модельною навчальною програмою тем, майже 30 % учителів, формуючи тематичне планування, користуються самостійно розробленими темами, а кожен десятий учитель – темами, запропонованими сім'ями дітей (рис. 1.22).

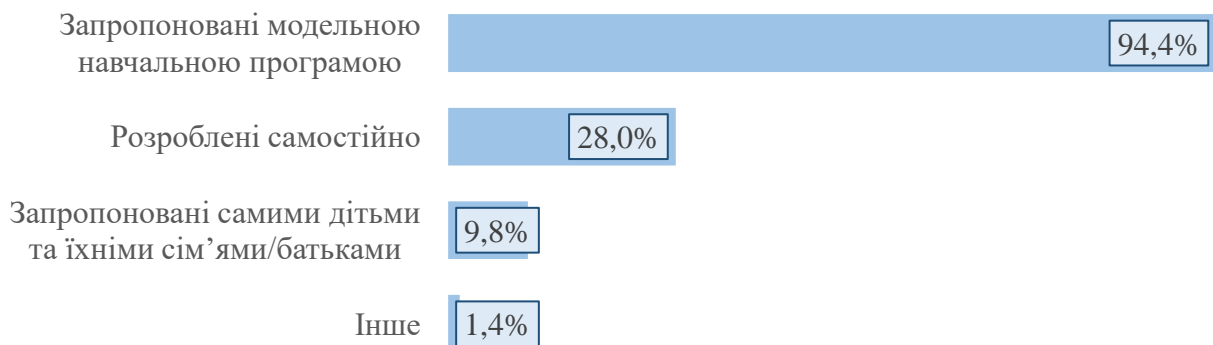

Рис. 1.22. Розподіл учителів за використанням тем під час формування тематичного планування

Взаємини у педагогічному колективі – важливий чинник успішної реалізації інноваційних проектів. Більшість опитаних зазначили, що у їхньому колективі учителі ефективно взаємодіють між собою (58%) та обмінюються ідеями і навчальними матеріалами (63,6%). Тільки 6,3% допускають виникнення конфліктних ситуацій з метою досягнення власних цілей (рис. 1.23).

Рис. 1.23. Розподіл учителів за характером взаємин у педагогічному колективі

Не менш важливим чинником успішного впровадження якісних змін в освітній сфері є співпраця вчителів з керівництвом школи. Більше половини вчителів зазначили, що директор школи регулярно обговорює з ними стан справ і радиться з різних питань, на авторитарний стиль керівництва указали лише 6,3 % респондентів (рис. 1.24).

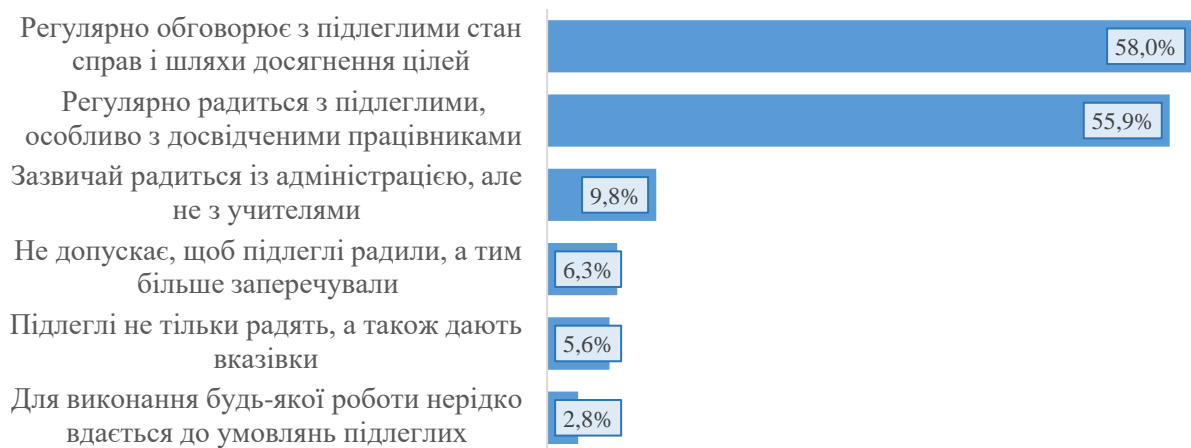

Рис. 1.24. Розподіл відповідей учителів за ключовими ознаками спілкування з директором

1.5. Педагогіка партнерства

Більшість учителів (55,3%) інформують батьків про розвиток учнів раз на тиждень, раз на місяць – лише 6,4%.

Інформування батьків про навчання учнів учителі здійснюють у різний спосіб. Учителі віком від 31 до 60 років частіше влаштовують індивідуальні

зустрічі та батьківські збори. Учителі віком до 30 років найчастіше застосовують індивідуальні зустрічі та інтернет-зв'язок. Для усіх вікових категорій є характерним найменше застосування телефонних дзвінків для інформування батьків про навчання учнів (рис. 1.25).

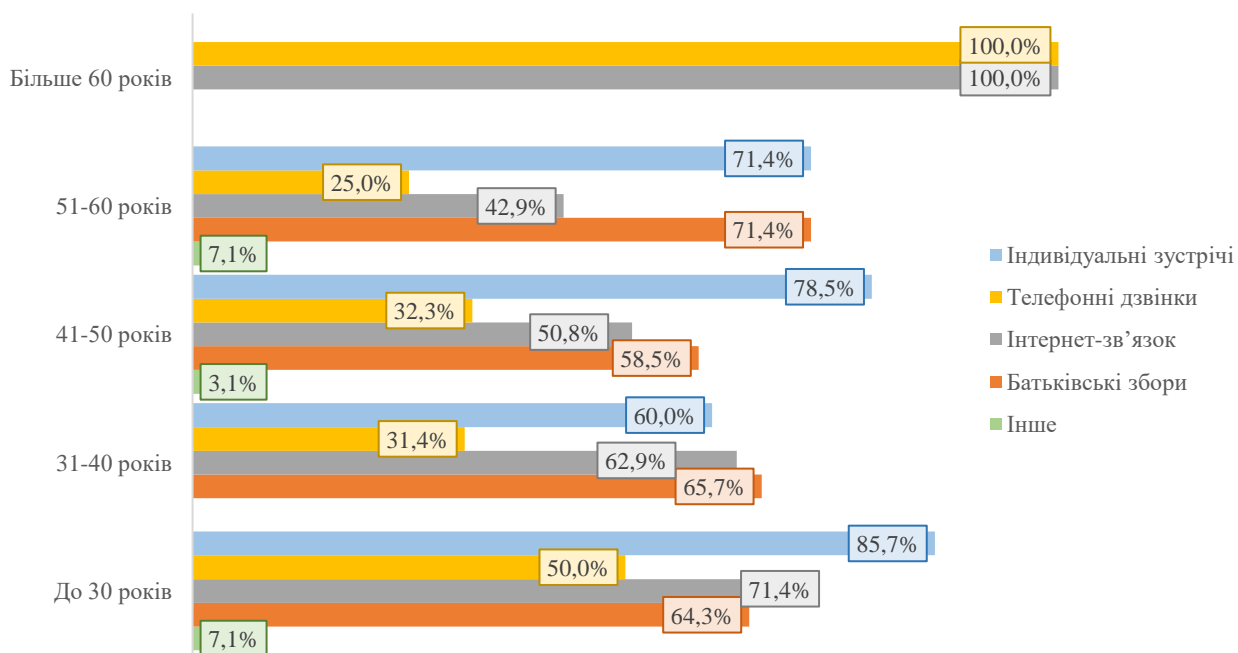

Рис. 1.25. Віковий розподіл учителів за способами інформування батьків про навчання учнів

Більша кількість учителів вважають, що батьки в основному готові долучитися до процесу планування навчального процесу, але не виявляють ініціативи (73,7%). Цілком готовими, на думку вчителів, є лише 11,7% батьків учнів (рис. 1.26).

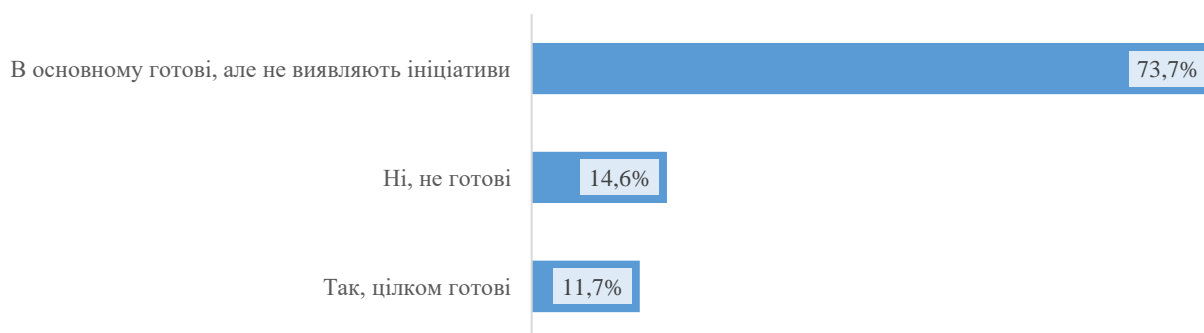

Рис. 1.26. Розподіл учителів за готовністю батьків долучитися до процесу планування, особливо видів діяльності, які дитина здатна виконати вдома

Загалом серед учителів, які вважають залучення батьків учнів до процесу організації соціального життя в класі найбільш ефективним напрямом співпраці, 72% частково схвалюють уведення нового ДСПО. Половина респондентів, які

залучають батьків до процесу прийняття рішень щодо навчання і розвитку дитини, повністю схвалюють реформування початкової освіти (рис. 1.27).

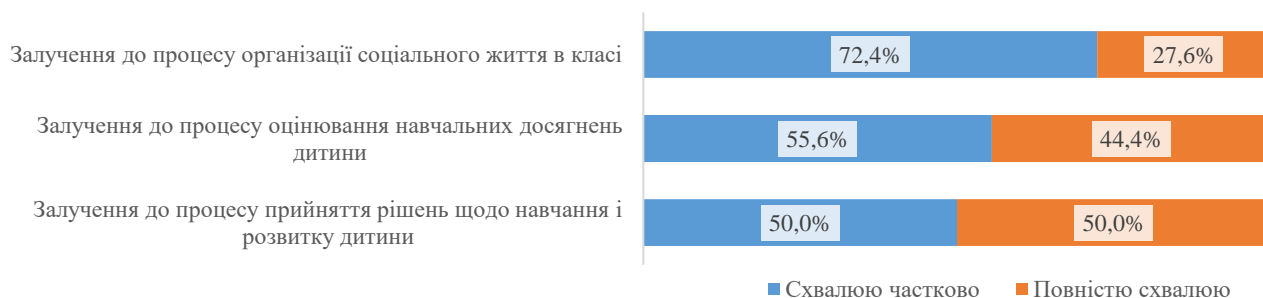

Рис. 1.27. Розподіл учителів за напрямами співпраці з батьками та за схваленням змін

1.6. Результати впровадження пілотного проекту на початковому етапі

Після впровадження пілотного проекту НУШ майже всі респонденти помітили позитивні зміни в розвитку учнів у різних сферах, зокрема у соціально-емоційній (98,5%) та зміни у творчих здібностях (91,2%) (рис. 1.28).

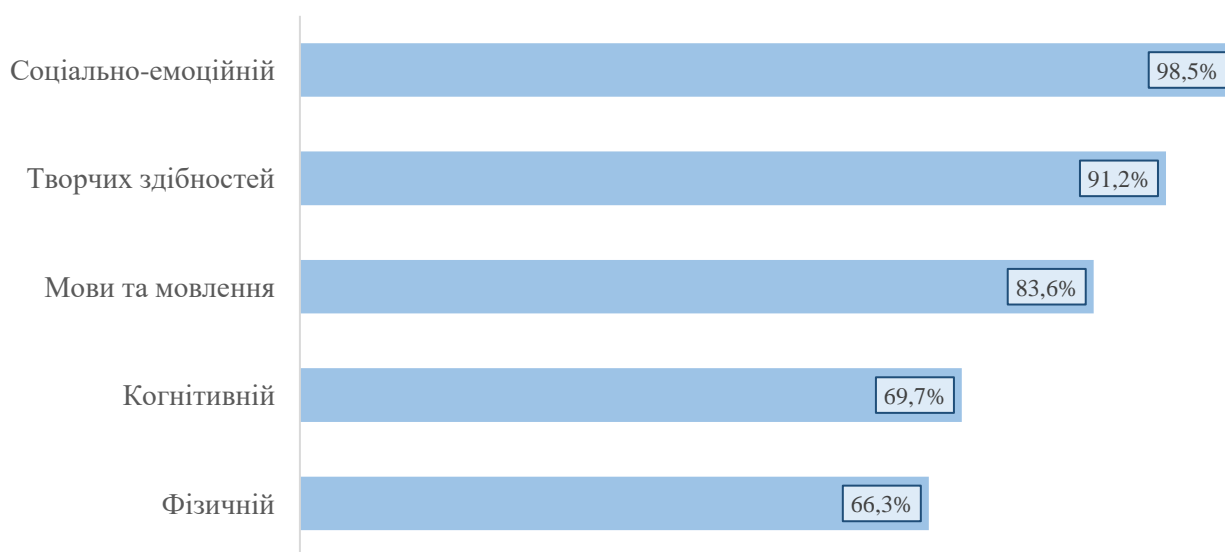

Рис. 1.28. Оцінювання вчителями змін, які відбулися в розвитку учнів у різних сферах

1.7. Інклюзія в пілотних класах

За відповідями 14,3 % учителів, у їхніх класах навчаються діти з особливими освітніми потребами. Майже 55 % респондентів отримували професійну допомогу від фахівців по роботі з такими учнями. Учителі найбільше зверталися за допомогою до шкільного психолога (47,4%). Лише 10,5% опитаних працювали з асистентом учителя та спеціальним педагогом (рис. 1.29).

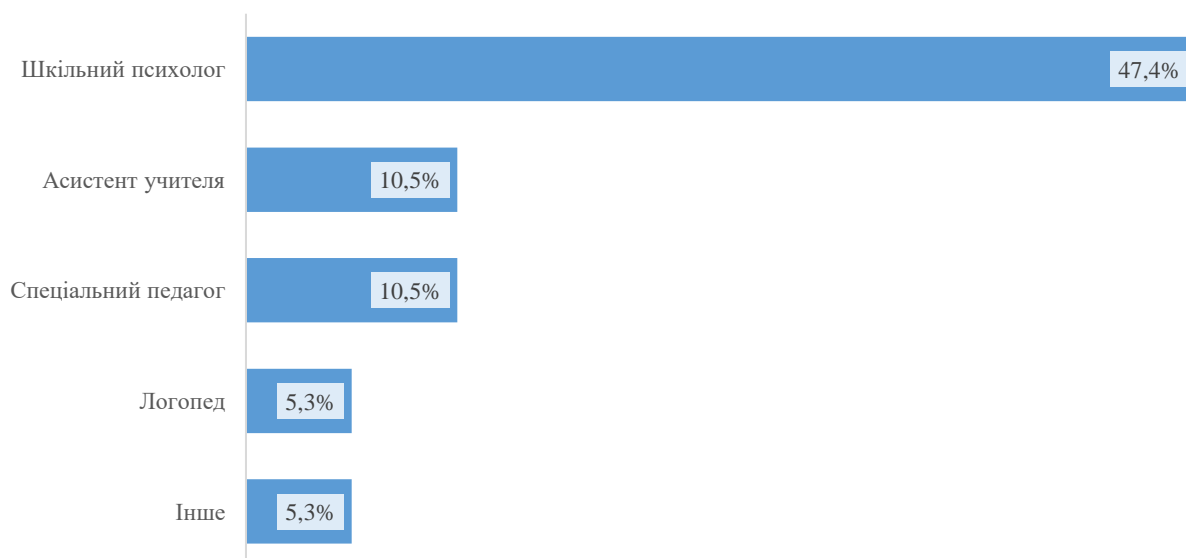

Рис. 1.29. Спеціалісти, які допомагали учителям у роботі з учнями з особливими освітніми потребами

1.8. Висновки

Отже, проведене анкетування охопило лише 71,5% вчителів, тобто на запитання відповідали 143 респондента.

Загалом учителі початкових класів шкіл-учасників експерименту – схвалюють уведення змін до Державного стандарту початкової освіти. Здебільшого вони готові освоювати нові інноваційні підходи та методи навчання учнів. Разом з тим більшість опитаних все ж користується навчальними програмами, запропонованими МОН та частково доповнює їх. Організувати навчальне середовище для учнів, за більшістю відповідей респондентів, повинна адміністрація закладу освіти.

Батьки учнів, на думку вчителів, в основному готові до змін, але не виявляють ініціативи.

2. Аналіз відповідей директорів

2.1. Загальна характеристика учасників опитування

Для проведення експерименту пілотного впровадження нового Державного стандарту початкової освіти відібрано 100 шкіл по всій Україні. У рамках міжнародного семінару «Нова українська школа – нові підходи до навчання і викладання» (24 жовтня 2017 року) проведено анкетування директорів, учителів пілотних шкіл і регіональних тренерів для отримання об'єктивної інформації щодо змін після запровадження нового стандарту початкової освіти.

Було заявлено про участь в експерименті по чотири директори шкіл з кожної області. У Чернівецькій та Львівській областях анкети заповнили лише 25% респондентів, тобто по одному директору з чотирьох заявлених. Загалом взяли участь в опитуванні 84% директорів шкіл – учасників експерименту.

Найбільша частина респондентів – це директори віком від 41 до 50 років. Найменша частка (4,5%) наймолодших за віком (від 31 до 41 року) директорів (рис. 12.1).

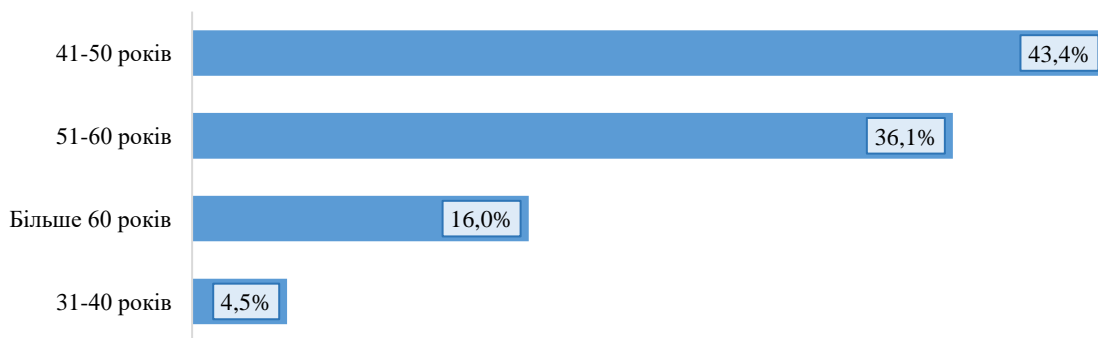

Рис. 2.1. Розподіл директорів – учасників анкетування за віком

Серед респондентів, які вільно володіють англійською мовою, найбільше (36,4%) директорів віком від 31 до 40 років. Серед тих, які не володіють англійською мовою, найбільше (53%) респондентів віком від 51 до 60 років (рис. 2.2).

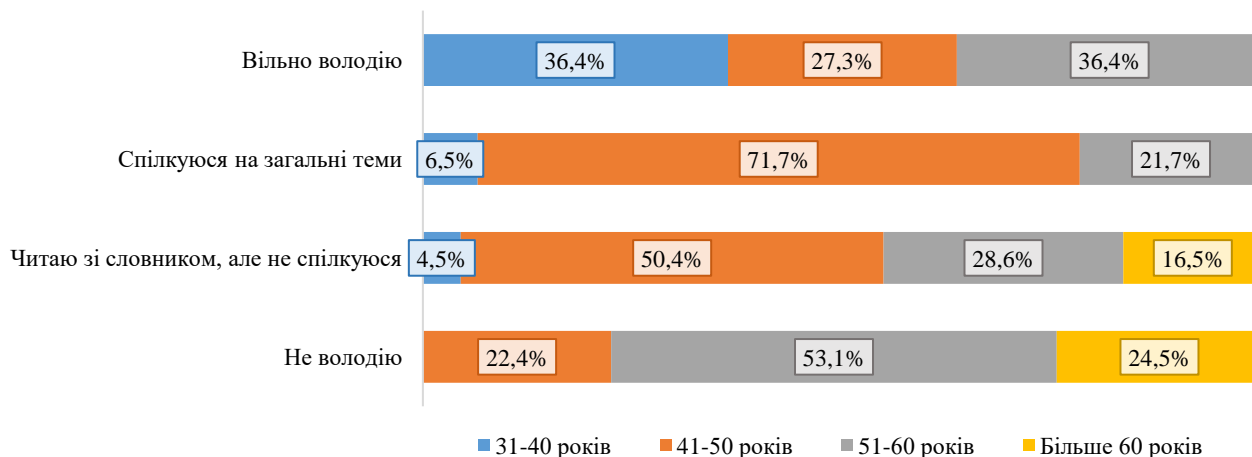

Рис. 2.2. Розподіл директорів – учасників анкетування за віком та рівнем володіння англійською мовою

2.2. Методичний і дидактичний супровід освітнього процесу

Загалом незначна частка респондентів зазначила, що відчула спротив щодо участі їхньої школи в експерименті з упровадження нового Державного стандарту початкової освіти (ДСПО). Серед цих респондентів 2,1% відчували спротив з боку батьків учнів. По 1,1% і 1,0% – спротив з боку районних/обласних відділів освіти та педагогічного колективу школи відповідно (рис.2.3).

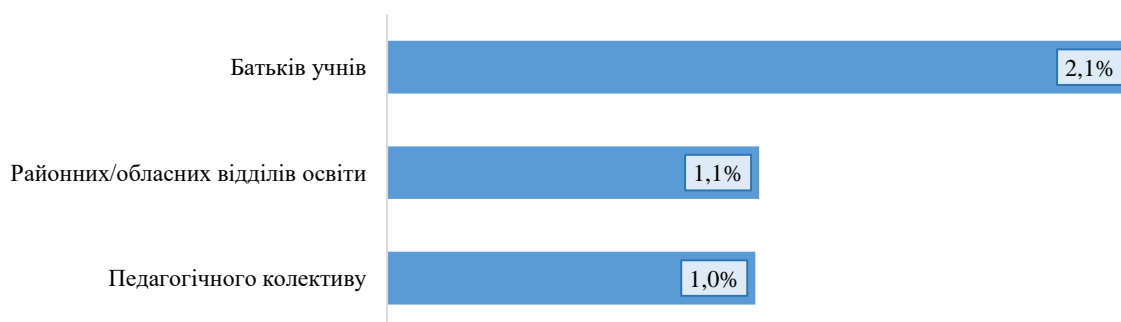

Рис. 2.3. Розподіл директорів – учасників анкетування за спротивом, який вони відчували щодо участі школи в експерименті

Більшість директорів шкіл зазначили, що навчальні кабінети частково обладнані для впровадження нового Державного стандарту початкової освіти і нових підходів до освіти першокласників. У Сумській області найбільше респондентів (75%), у яких обладнання класів відповідає вимогам нового Держстандарту. У Луганській і Полтавській областях 25% анкетованих констатували, що обладнання класів не дозволить навчати учнів за новими методичними підходами (рис. 2.4).

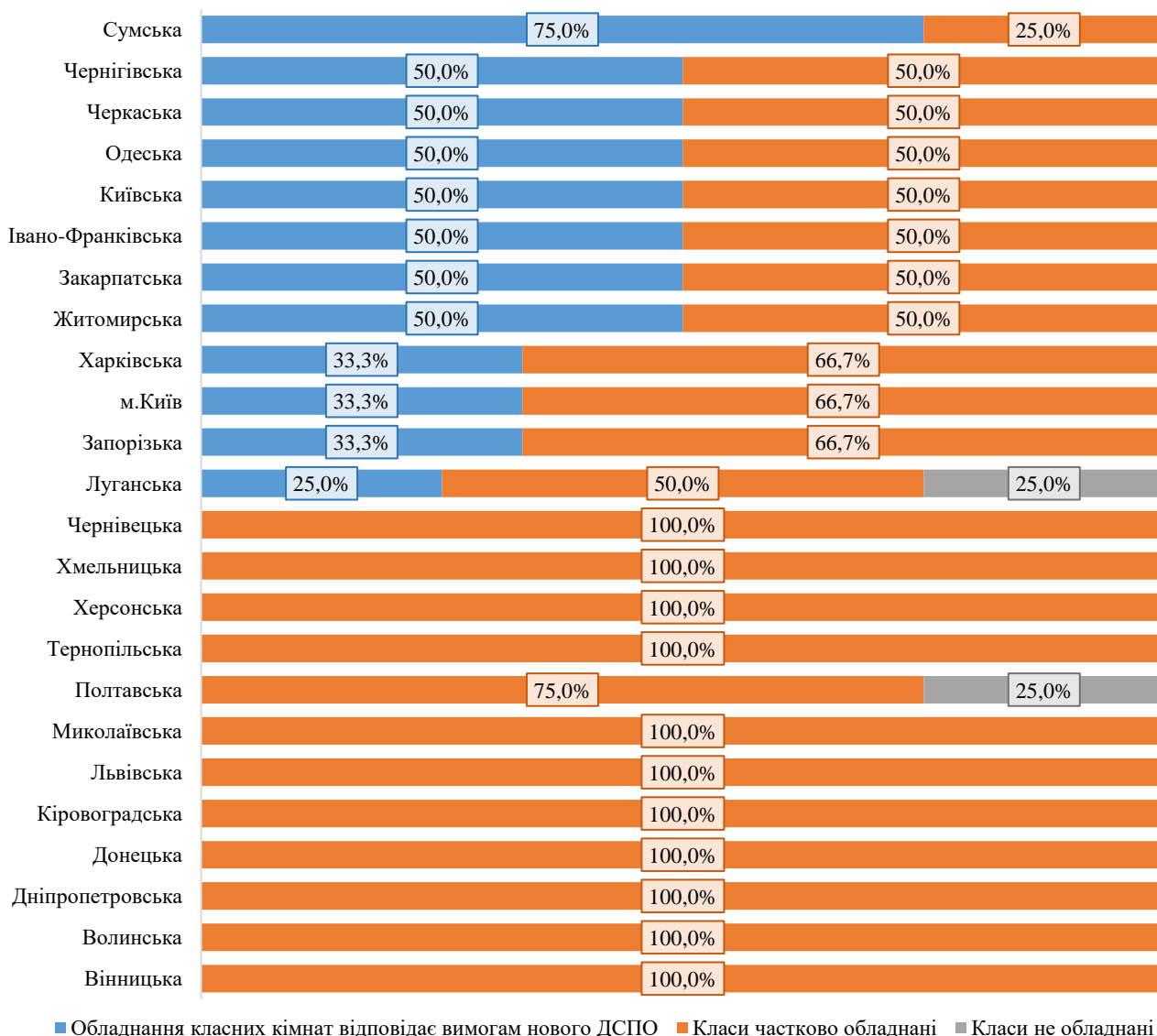

Рис. 2.4. Розподіл відповідей директорів – учасників анкетування за відповідністю освітнього середовища новому ДСПО в розрізі областей

Найгірша ситуація з фінансовим забезпеченням освітнього процесу, за відповідями респондентів, склалася в Тернопільській і Житомирській областях, де 66,7% і 50% школам відповідно не вистачає коштів. У Чернівецькій області всі експериментальні школи отримують достатню фінансову підтримку для упровадження нового ДСПО (рис. 2.5).

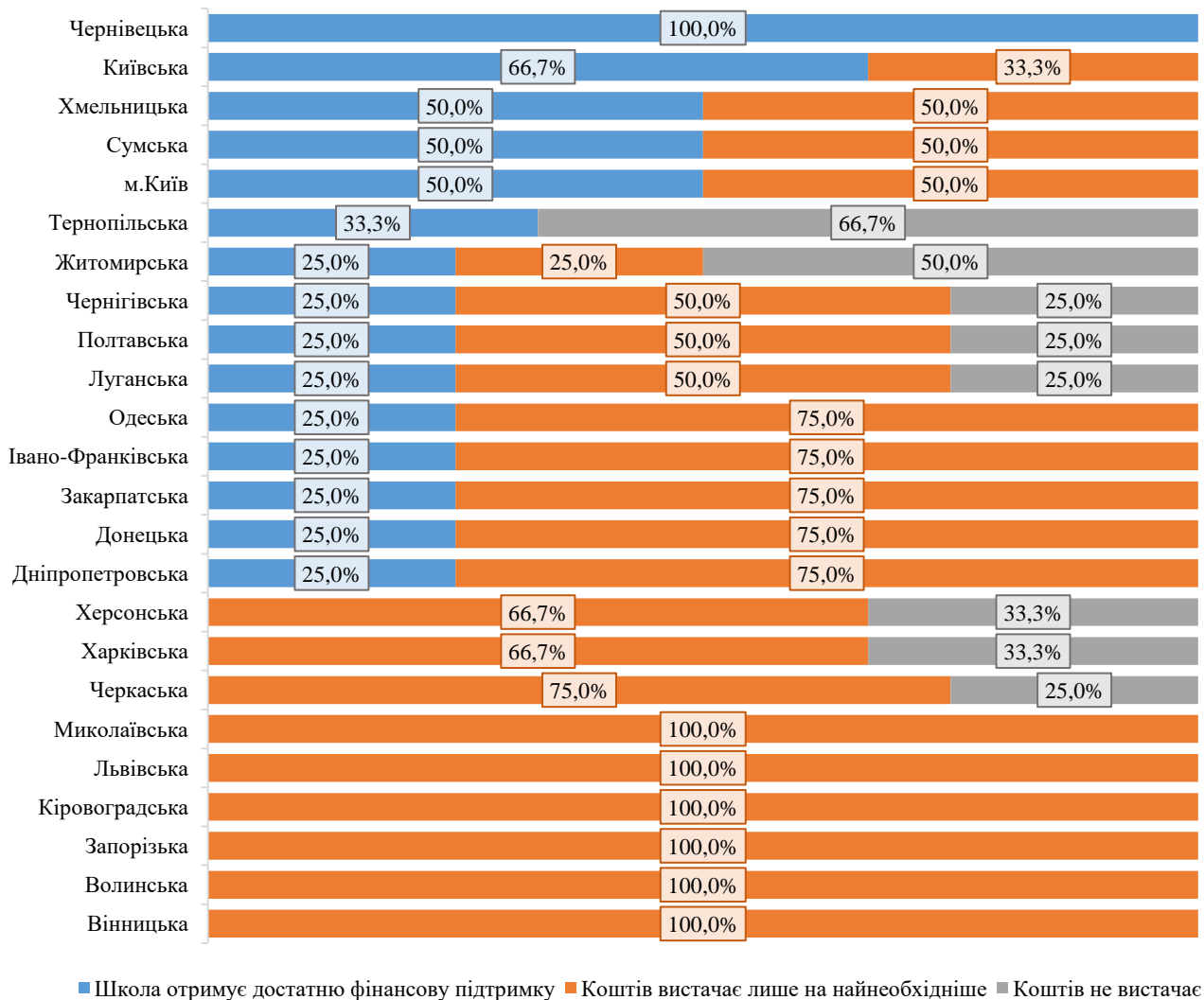

Рис. 2.5. Розподіл відповідей директорів – учасників анкетування за рівнем фінансової забезпеченості навчального процесу в розрізі областей

Додаткові кошти, які отримує школа в рамках експерименту, здебільшого використовуються на навчальне обладнання кабінетів. Лише незначна частина директорів указала на те, що за рахунок додаткових коштів виплачуються премії вчителям та здійснюється ремонт кабінетів. Директори шкіл Миколаївської області виділені додаткові кошти повністю витрачають на премії та грошові винагороди вчителям експериментальних класів (рис. 2.6).

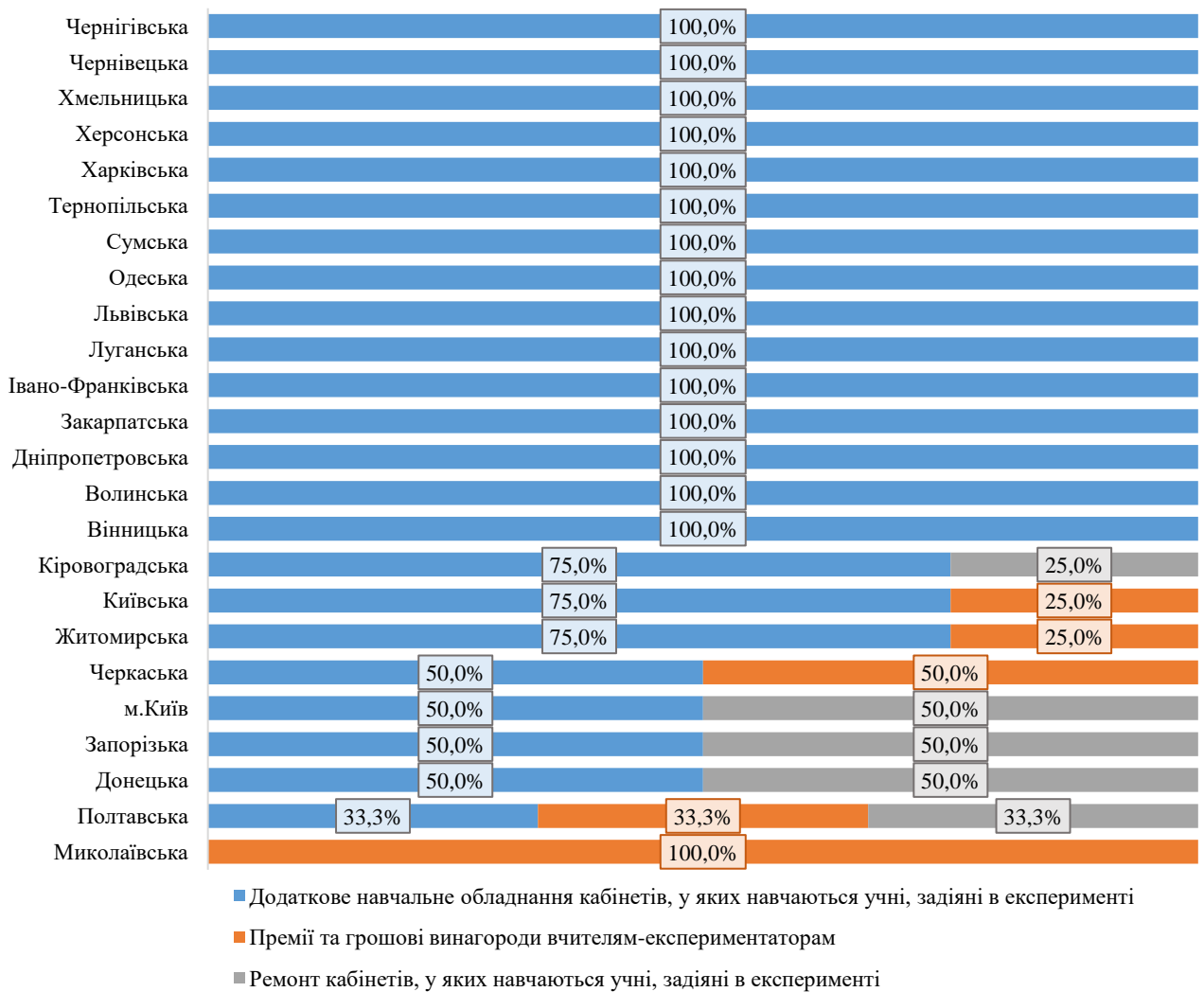

Рис. 2.6. Розподіл відповідей директорів – учасників анкетування за використанням додаткових коштів, які отримує школа в рамках експерименту

Аналіз рівня забезпеченості шкіл – учасників експерименту навчальним обладнанням виявив, що більшість шкіл частково не забезпечені необхідним обладнанням. Найменше забезпечені заклади освіти математичними планшетами (26,3%), найбільше – наборами наочно-дидактичних матеріалів з іноземних мов (44,8%) (рис. 2.7).

Рис. 2.7. Розподіл відповідей директорів – учасників анкетування за рівнем забезпечення навчальних кабінетів засобами навчання

Загалом, більше половини респондентів зазначили, що вони повністю забезпечені принтерами, сканерами, наборами чорнил; майже 60% шкіл не забезпечені плівкою для ламінування (рис. 2.8).

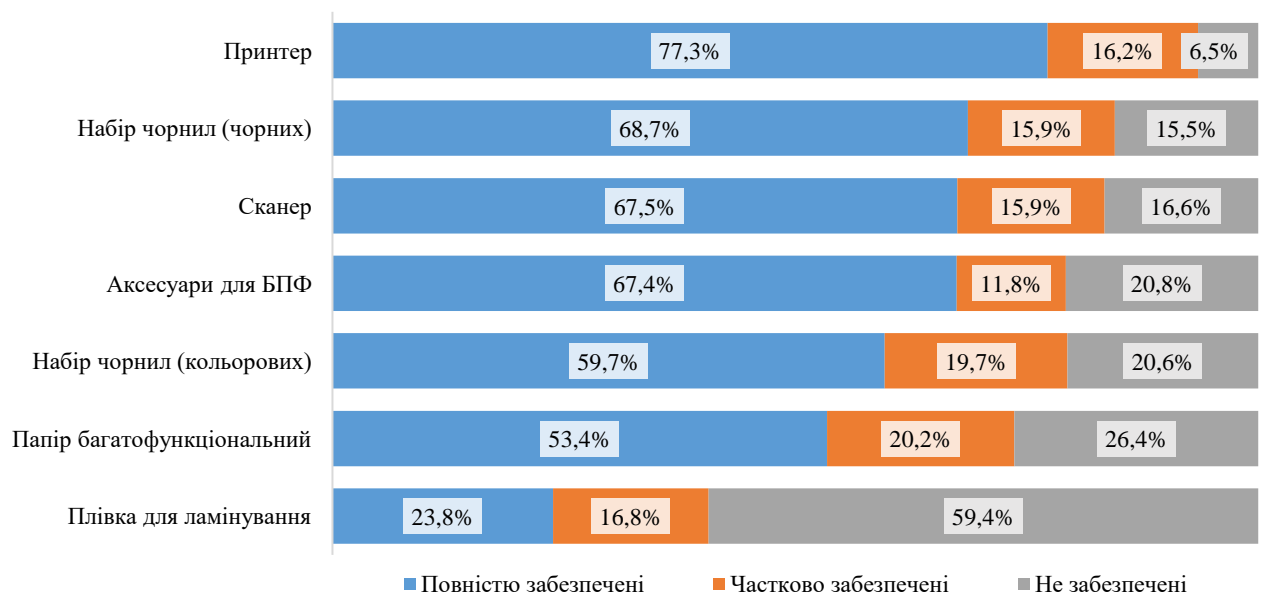

Рис. 2.8. Розподіл відповідей директорів – учасників анкетування за рівнем забезпечення навчальних кабінетів оргтехнікою

Розподіл стосовно рівня забезпечення оргтехнікою характеризується відмінністю відповідей директорів та вчителів. Більшість директорів впевнена у повній забезпеченості усіма засобами, окрім плівки для ламінування. А от думка

вчителів стосовно повного забезпечення оргтехнікою – відрізняється. За відповідями вчителів, повне забезпечення усіма засобами не досягло й 50% (рис. 2.9).

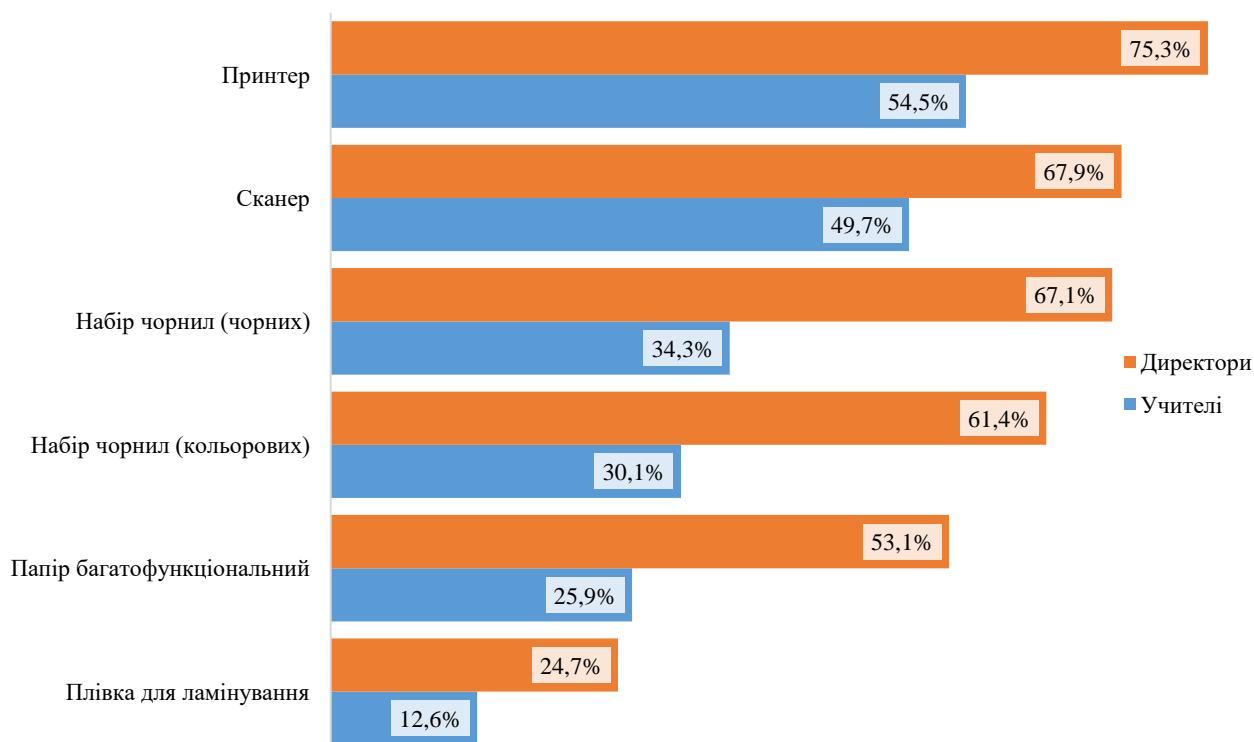

Рис. 2.9. Рівень забезпеченості оргтехнікою за відповідями директорів та вчителів

Після впровадження нового ДСПО в експериментальних школах зафіксовано зміни за різними напрямками (рис. 2.10).

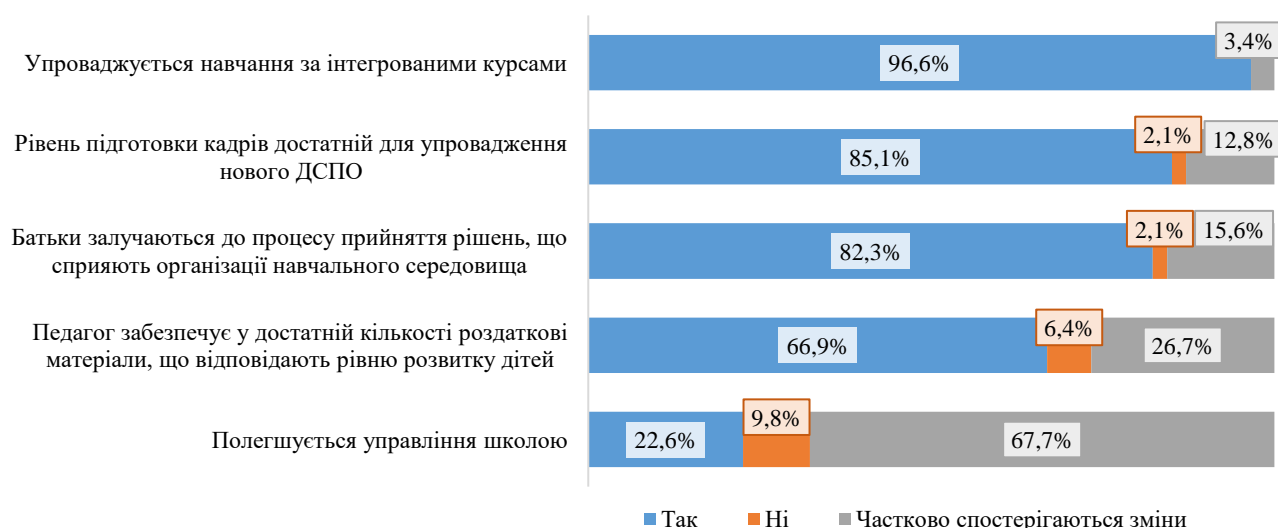

Рис. 2.10. Розподіл відповідей директорів – учасників анкетування – про зміни від упровадження нового ДСПО за різними напрямками

Майже 90% директорів вказали, що вчителі, які викладають в експериментальних класах, доповнюють навчальну програму, запропоновану

МОН України. Активно розробляють власні навчальні програми 4% вчителів-експериментаторів.

2.3. Організація освітнього простору

Із початку експерименту по впровадженню нового освітнього стандарту, шкільне середовище для вчителів-експериментаторів змінилось майже за всіма напрямками. Проте 3,4% директорів зазначили, що з початком упровадження ДСПО зросла кількість звільнень учителів (рис. 2.11).

Рис. 2.11. Розподіл відповідей директорів – учасників анкетування – про зміни у середовищі учителів-експериментаторів

Про довіру директорів до вчителів експериментальних класів свідчать дані, наведені на рис. 2.12. У дев'яти областях 100%, у семи областях – 75% директорів зазначили, що повністю підтримують нові ідеї вчителів. У Миколаївській області всі директори – респонденти дослідження підтримують нові ідеї, але після їх детального вивчення.

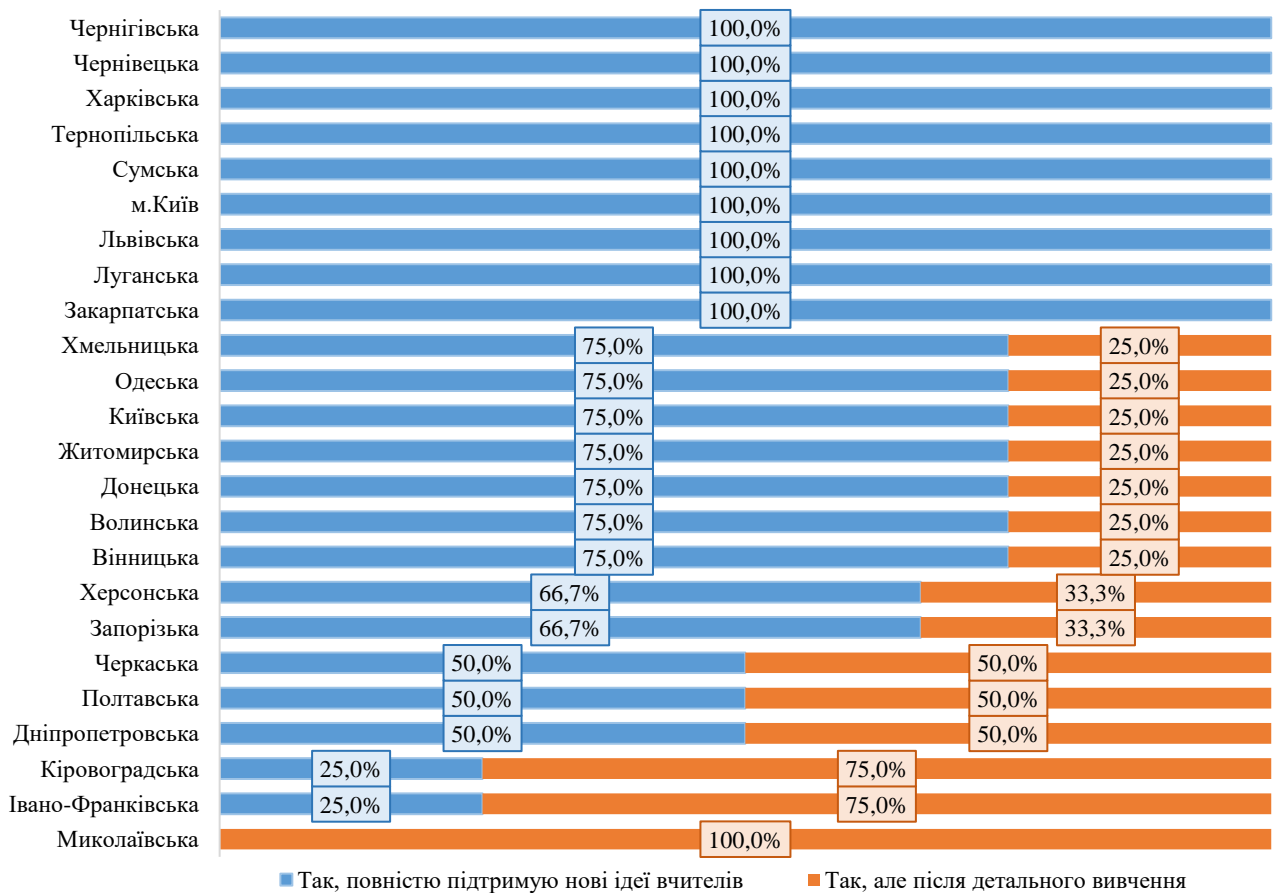

Рис. 2.12. Розподіл відповідей директорів – учасників анкетування – про підтримку нових ідей учителів-експериментаторів

Разом з тим, порівнюючи відповіді учителів і директорів щодо заохочення директором ініціатив з боку педагогічного колективу, можна констатувати певні відмінності. Так, на 6% учителів більше ніж директорів указали, що директор повністю підтримує нові ідеї педагогів, а також 4,3% учителів зазначили, що керівник їхнього закладу до ініціатив ставиться з обережністю. Натомість жоден з директорів не вказав, що до пропозицій своїх підлеглих він ставиться з обережністю (рис. 2.13).

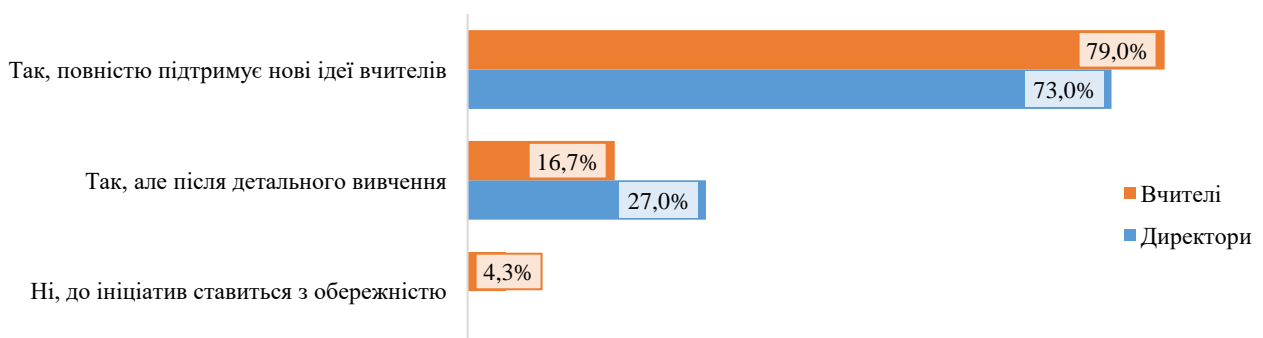

Рис. 2.13. Заохочення директором ініціатив з боку педагогічного колективу за відповідями директорів та вчителів

Більшість директорів (57,7%) зазначили, що контролюють роботу вчителів експериментальних класів час від часу. Найменше респондентів (11,4%) вважають, що дисципліна підлеглих є складовою їх самосвідомості (рис. 2.14).

Рис. 2.14. Розподіл директорів – учасників анкетування – за рівнем контролю за вчителями

З розумінням відносяться до критики з боку підлеглих, не ображаються та прислухаються до неї 95% опитаних директорів.

Реалізуючи новий ДСПО, учителі-експериментатори, за твердженням 70,5% директорів, успішно взаємодіють один з одним у роботі (рис. 2.15).

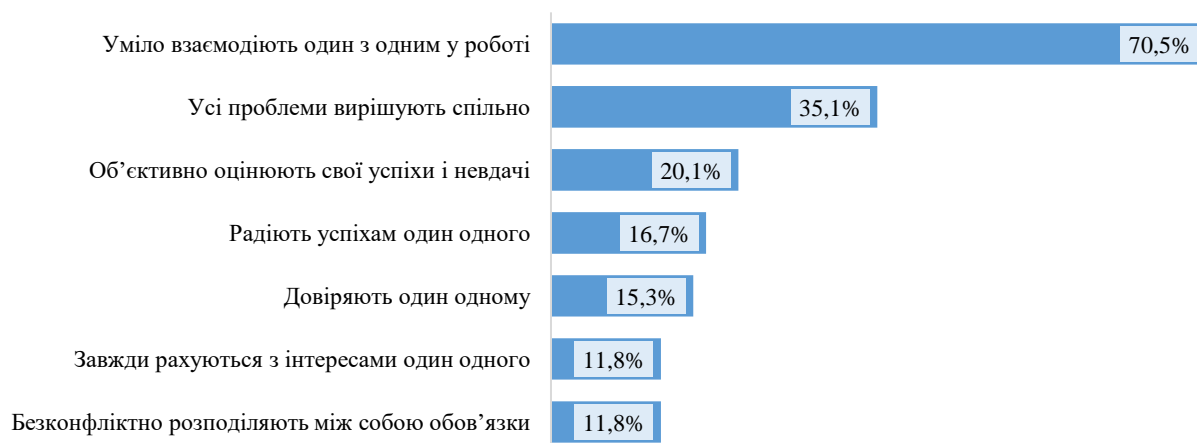

Рис. 2.15. Розподіл відповідей директорів – учасників анкетування – за характеристикою співпраці вчителів-експериментаторів

Більше половини директорів експериментальних шкіл констатують, що батьки учнів, задіяних в експерименті, готові до змін у методиках освіти їхніх дітей. Цілком готові до змін в освіті дітей більше третини (38,6%) батьків, вони ж виявляють ініціативу, пропонуючи посильну допомогу вчителям на уроках і в позаурочний час. За відповідями майже 58% директорів батьки погоджуються на роль пасивних спостерігачів за освітнім процесом, не долучаючись до

планування, пов'язаного із навчанням, вихованням та дозвіллям їхніх дітей у школі (рис. 2.16).

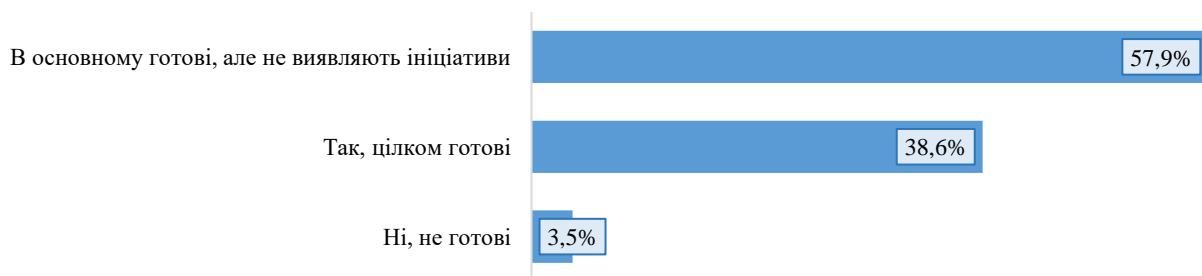

Рис. 2.16. Розподіл відповідей директорів – учасників анкетування – за готовністю батьків учнів до змін

Відповідно до регіонального розподілу, у Львівській області всі директори експериментальних шкіл зазначили, що батьки першокласників цілком готові до змін у навчанні відповідно до нового Державного стандарту початкової освіти. У ряді областей (Полтавській, Сумській та у місті Києві) частина батьків не готова сприймати новації у навчанні їхніх дітей у Новій українській школі (рис. 2.17).

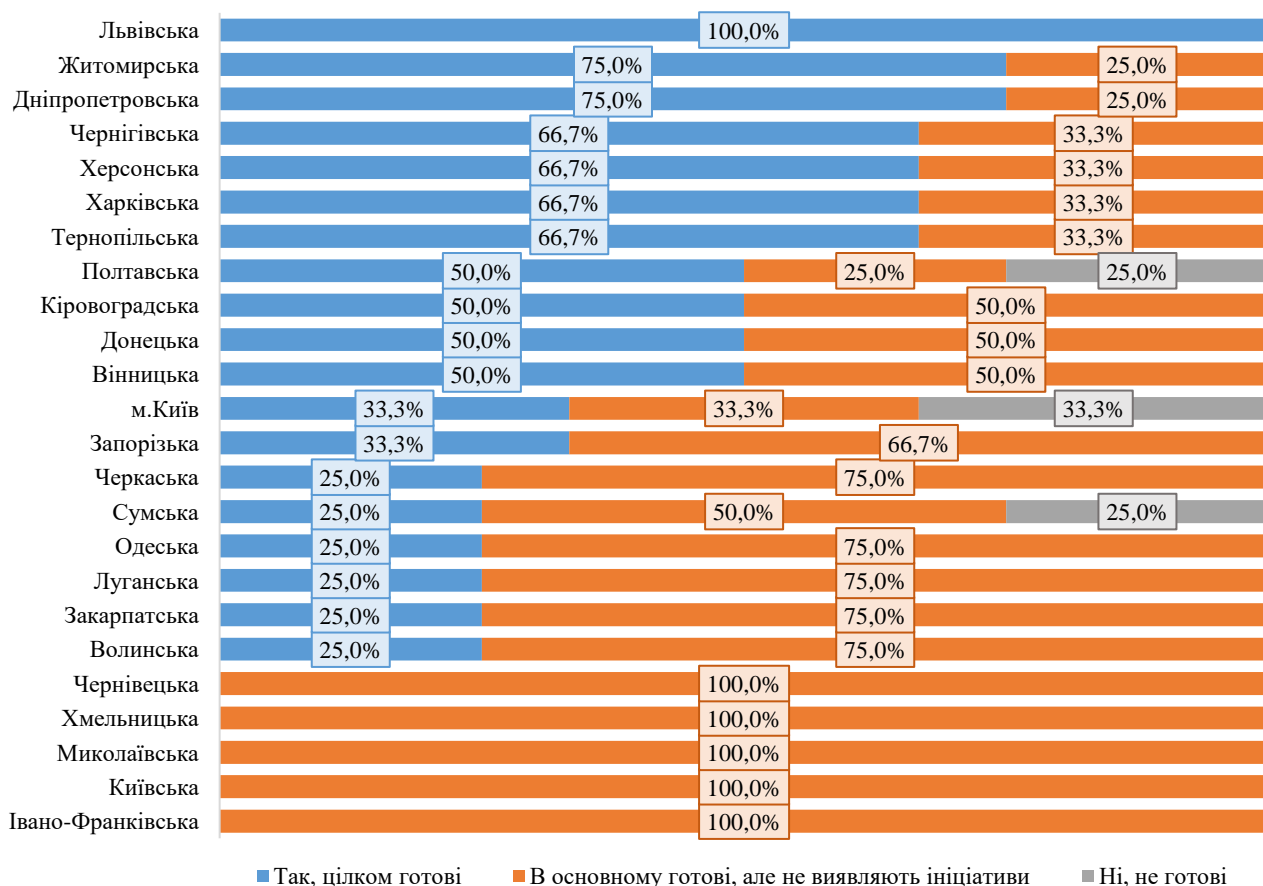

Рис. 2.17. Розподіл відповідей директорів – учасників анкетування – за готовністю батьків учнів до змін в розрізі областей

Порівнюючи відповіді директорів і вчителів, можна констатувати, що директори оптимістичніше оцінюють готовність батьків учнів долучатися до планування навчання дитини. На думку 38,6% директорів, батьки учнів цілком готові долучатися до процесів навчання їхніх дітей у школі. Лише 3,5% директорів експериментальних шкіл висловили думку, що батьки не готові долучитися до планування навчальної діяльності. Серед учителів такої ж думки дотримуються 14,6% (рис. 2.18).

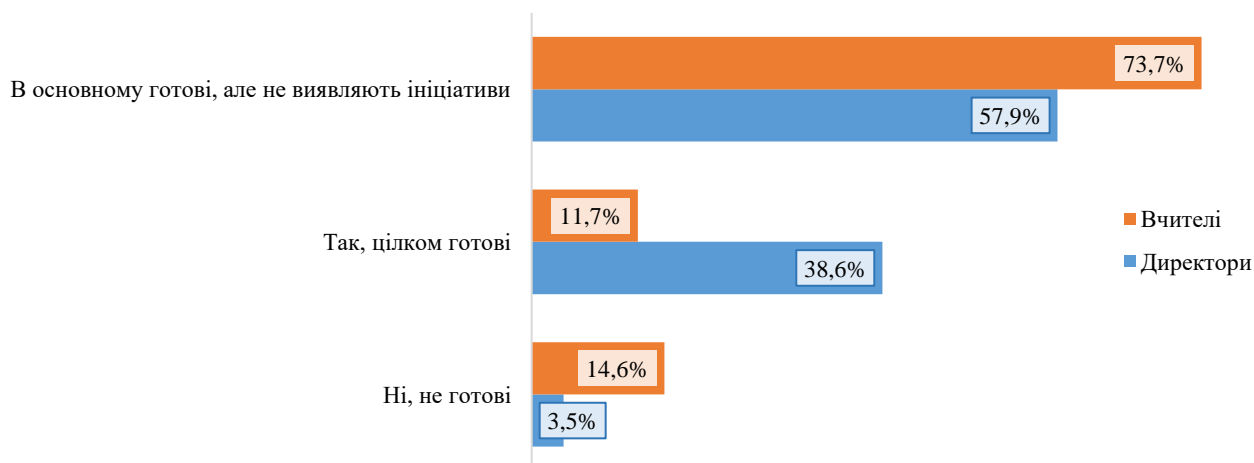

Рис. 2.18. Готовність батьків учнів до участі у плануванні навчальної діяльності за відповідями директорів та вчителів

Майже у всіх (94%) експериментальних школах розроблені правила поведінки для учнів. У більшості випадків ці правила розроблені вчителем спільно з учнями (61,5%) та педагогічною радою (46,2%) (рис. 2.19).

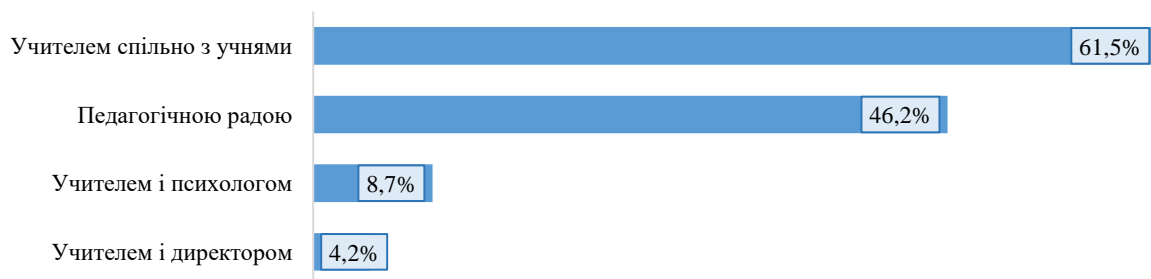

Рис. 2.19. Розподіл відповідей директорів – учасників анкетування – за розробкою правил поведінки для учнів

У Львівській області у жодній з експериментальних шкіл не навчаються першокласники – діти з особливими потребами, у Хмельницькій області таких експериментальних закладів загальної середньої освіти три чверті. В 11 областях у кожній експериментальній школі вчать діти з особливими потребами (рис. 2.20).

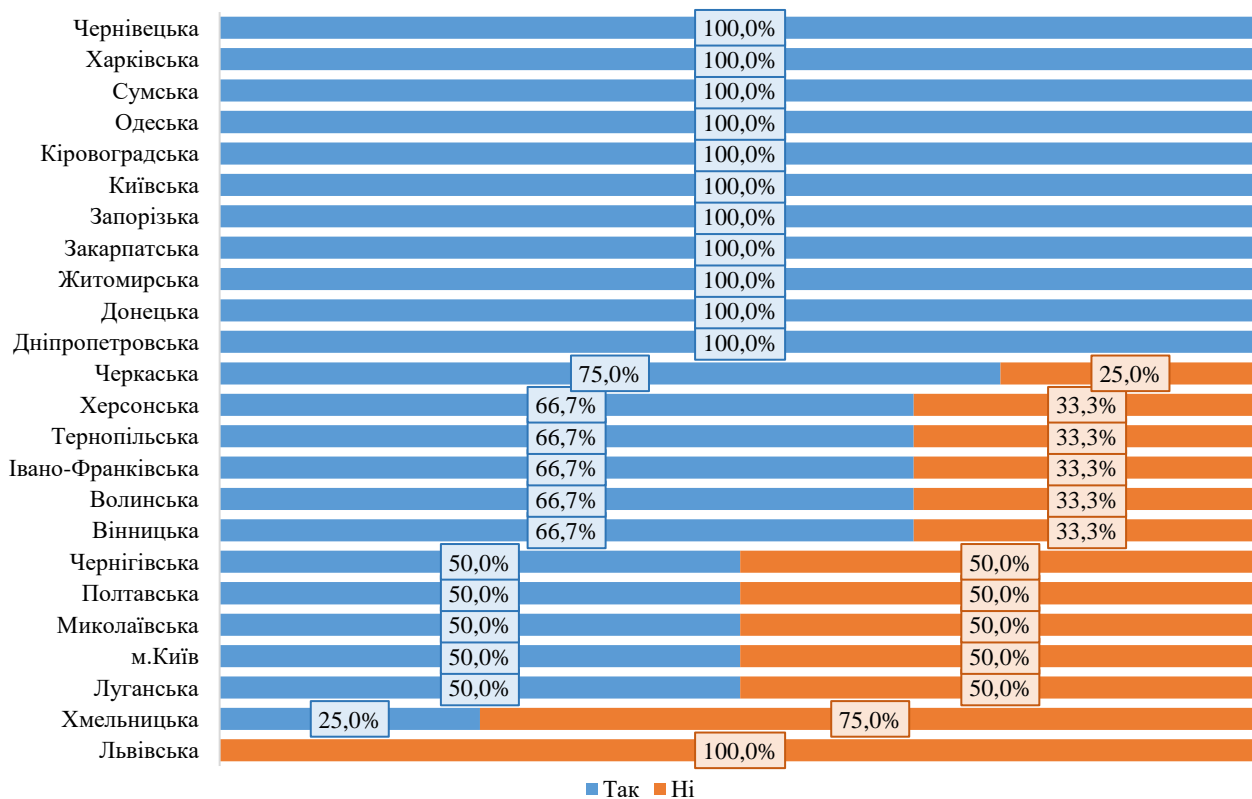

Рис. 2.20. Розподіл відповідей директорів – учасників анкетування – за навчанням учнів з особливими освітніми потребами в розрізі областей

2.4. Висновки

Опитані директори відповідально ставляться до анкетування, адже відсоток заповнених анкет є достатньо високим. Директори успішно впроваджують у навчальний процес інтегровані курси, залучають батьків до процесу прийняття рішень стосовно організації навчального середовища. Директори є активними учасниками змін у середовищі вчителів-експериментаторів, повністю підтримують нові ідеї вчителів, час від часу контролюють їх роботу.

Директори констатують активізацію кооперації вчителів-експериментаторів, ефективної їх взаємодії один з одним, проведення зустрічей для обговорення та вирішення спільних проблем організації освітнього процесу. Директори помічають бажання вчителів займатися самоосвітою та покращувати свої професійні навички.

У більшій мірі директори схиляються до думки, що класи є частково обладнаними. Додаткові кошти, що отримують школи, директори переважно

витрачають на додаткове навчальне обладнання навчальних кабінетів для першокласників. Проте більша частина шкіл залишається частково не забезпеченою необхідним обладнанням. За відповідями респондентів, фінансова забезпеченість навчального процесу характеризується наявністю коштів, яких вистачає лише на найнеобхідніше. У Тернопільській та Житомирській областях коштів взагалі не вистачає.

Директори майже не беруть участі у розробці правил поведінки для учнів. Виконання цього завдання, на думку директорів, є результатом співпраці вчителів та учнів.

За результатами анкетування найбільша частина директорів, які не володіють англійською мовою, є вчителі вікової категорії 51+.

2.5. Рекомендації

Більше уваги приділяти співпраці вчителів в контексті обміну досвідом упровадження нових підходів до освіти першокласників.

Проводити роз'яснювальну роботу серед батьків учнів щодо важливості зміни парадигми освіти їхніх дітей у закладі освіти.

Сприяти вивченню директорами англійської мови, особливо вікової групи 50+.

3. Аналіз відповідей тренерів

3.1. Загальна характеристика учасників опитування

В анкетуванні брали участь 29 регіональних тренерів, які готували вчителів шкіл до участі в пілотному проекті впровадження Державного стандарту початкової загальної середньої освіти. Відповідно до концепції дослідження, аналіз відповідей тренерів передбачався на основі генеральної сукупності – 52 тренера, по двоє з кожної області України. Представники Житомирської, Запорізької, Львівської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Харківської, Хмельницької та Чернівецької області не брали участь в анкетуванні, що спричинило недостатню повноту вибіркової сукупності. Вибірка даного дослідження характеризується також тим, що тренери з Донецької та Тернопільської області були представлені у більшій кількості (по 3 тренери) від запланованої. Таким чином, розмір вибірки становив менше 100 респондентів. Формально за такими параметрами повинна зберігатись стовідсоткова досяжність, але реальна вибірка складає всього 56% від запланованої. Тож для обробки та аналізу даних за 100% бралися 29 анкет. Розподіл учасників опитування за областями зображений на рис. 3.1.

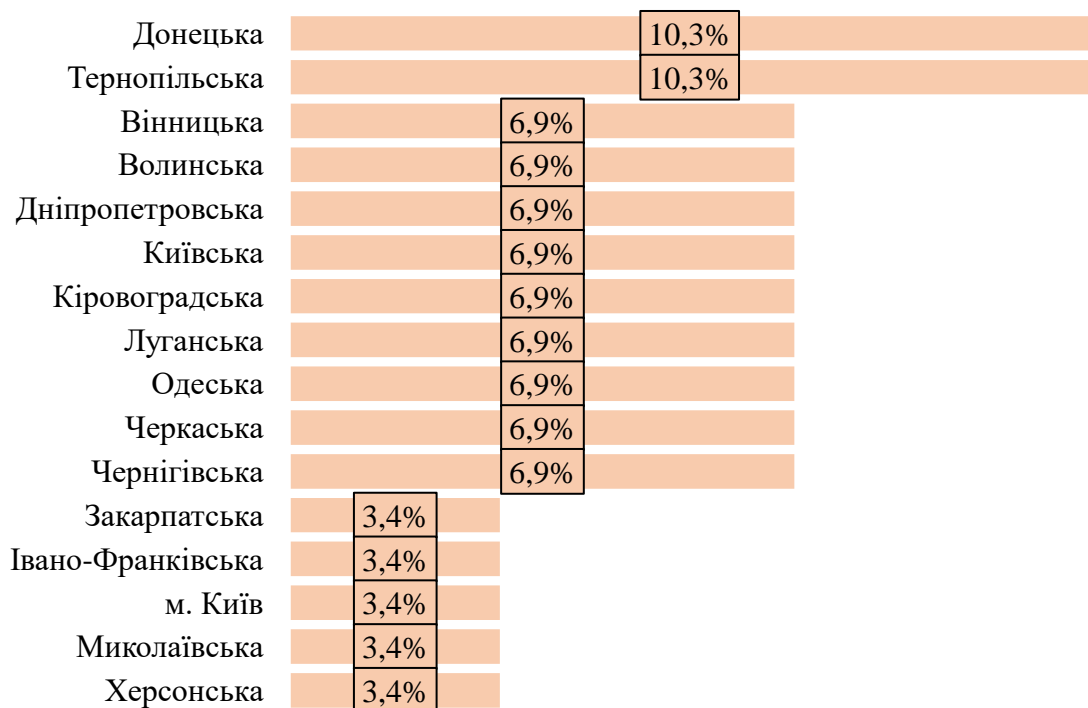

Рис. 3.1. Розподіл тренерів – учасників опитування за областями

За віковим розподілом третина учасників опитування, а саме 34,5% – у віці від 46 до 55 років, найменша кількість опитаних – у віці до 30 років, що складає 6,9% від загальної кількості респондентів (рис. 3.2).

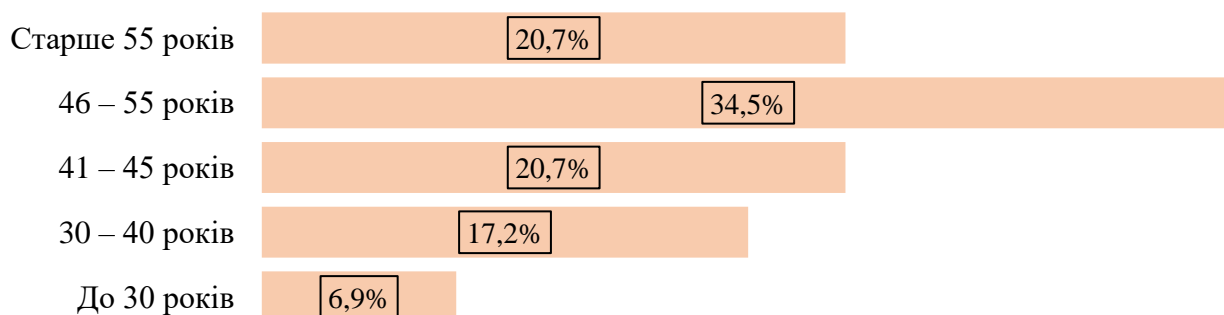

Рис. 3.2. Розподіл тренерів – учасників опитування за віком

3.2. Методи навчання вчителів та сприйняття ними інноваційних підходів

Найпоширенішим способом навчання вчителів є проведення тренінгів та семінарів. Регулярно тренери проводять тренінги та семінари (86,2% та 66,7% відповідно). Найменшою популярністю користуються конференції та онлайн тренінги. Регулярно проводять конференції 26,3% тренерів, а онлайн тренінги – лише 19%. Деталізована періодичність використання методів навчання вчителів зображена на рис. 3.3.

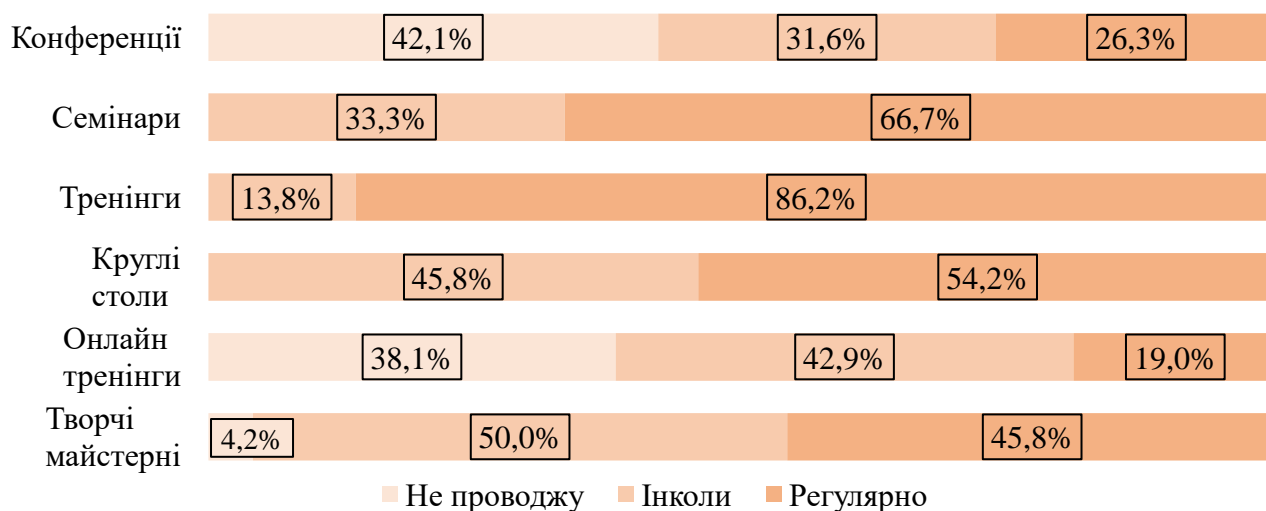

Рис. 3.3. Періодичність використання методів у роботі тренерів з учителями пілотних шкіл

Для аналізу ми запропонували тренерам оцінити ступінь сприйняття вчителями інноваційних підходів до навчання за шкалою від 5 до 1, де «5» – вчителі сприймають інноваційні підходи повністю, а «1» – не сприймають інноваційні підходи повністю. На думку учасників опитування, у вчителів

пілотних шкіл достатньо високий рівень сприйняття інноваційних підходів до навчання. Так 21,4% тренерів оцінили сприйняття вчителями інноваційних підходів до навчання 5 ступенем, а 60,7% – 4 ступенем. Жоден тренер не зазначив, що ступінь сприйняття є низьким (рис. 3.4).

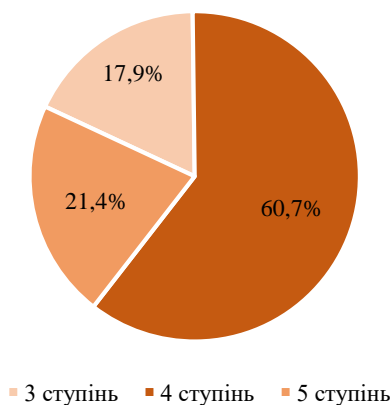

Рис. 3.4. Ступінь сприйняття вчителями інноваційних підходів до навчання

На рис. 3.5 наведений розподіл ступенів сприйняття вчителями інноваційних підходів залежно від методів, які тренери регулярно застосовували для навчання. Аналіз відповідей засвідчив, що тренери, які не застосовували у навчанні онлайн тренінги, оцінили рівень сприйняття вчителів 3 ступенем. Це означає, що під час навчання вчителів пілотних шкіл варто застосовувати комбіновані методи навчання, а особливу увагу слід приділяти онлайн тренінгам.

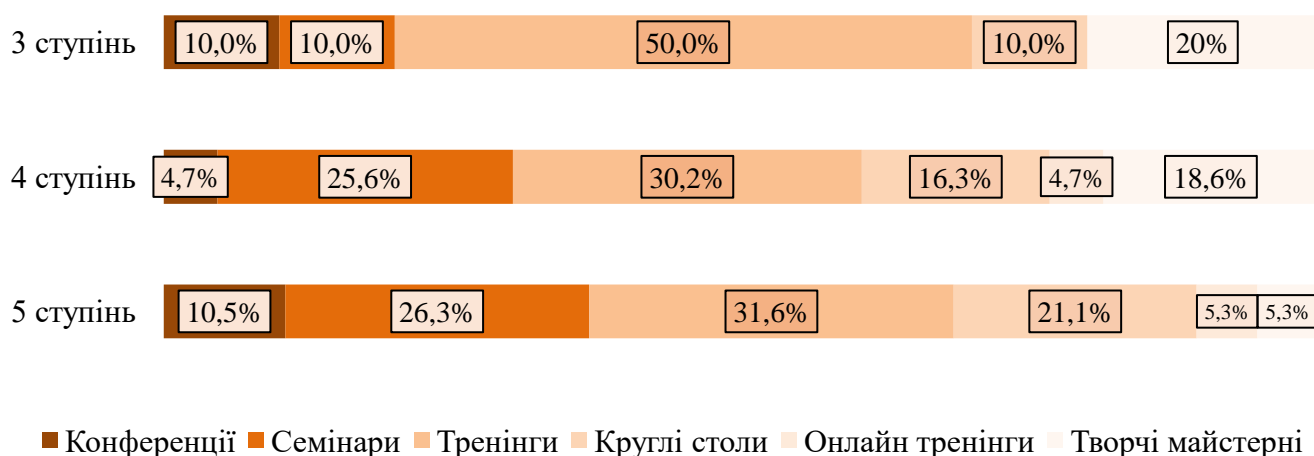

Рис. 3.5. Залежність ступеню сприйняття вчителями інноваційних підходів від методів, які тренери регулярно застосовували під час навчання вчителів пілотних шкіл

3.3. Способи здійснення тренерами моніторингу діяльності вчителя

Здійснюючи моніторинг діяльності вчителя, тренери найчастіше спілкуються з адміністрацією закладу освіти та здійснюють спостереження за діяльністю вчителя з подальшим зворотним зв'язком (22,4% та 20,8% відповідно).

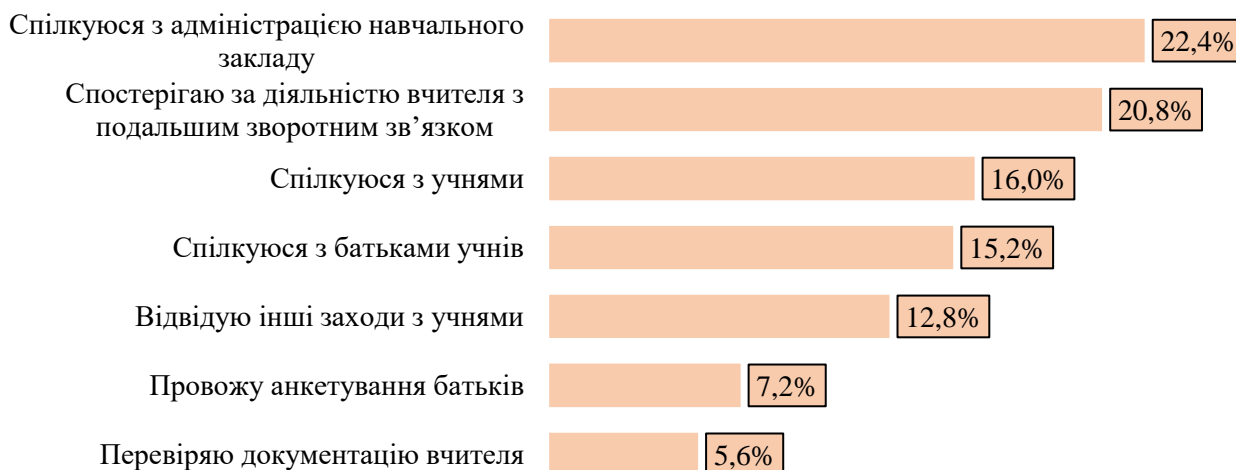

Рис. 3.6. Спосіб здійснення моніторингу діяльності вчителя

Найрідше тренери застосовують наступні методи моніторингу: анкетування батьків – 7,2% та перевірка документації вчителя – 5,6% (рис. 3.6).

На думку тренерів, найефективнішим способом моніторингу діяльності вчителя виступає спостереження за його діяльністю з подальшим зворотним зв'язком. Даний спосіб вважають успішним 100% респондентів. Також ефективними є способи спілкування з адміністрацією закладу освіти та спілкування з учнями (92,3 % та 90,5% відповідно). Більш детально успішність способів моніторингу діяльності вчителя наведена на рис. 3.7.

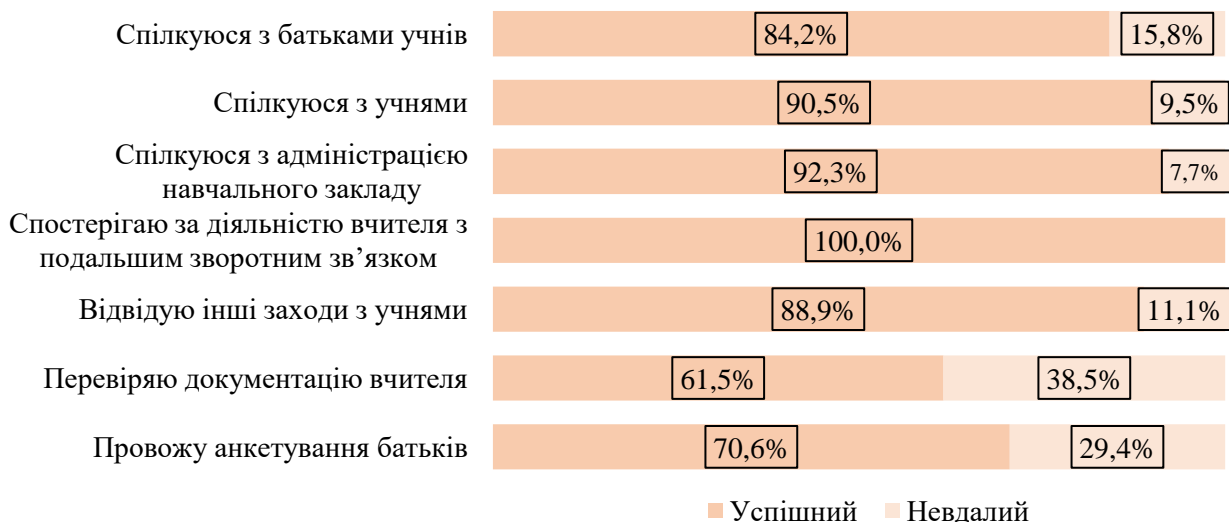

Рис. 3.7. Успішність способів здійснення моніторингу діяльності вчителя

3.4. Способи спілкування тренерів з учителями пілотних шкіл

Дослідження виявило певну залежність способів спілкування тренерів із учителями від їх приналежності до певної вікової групи. Загалом для спілкування з учителями пілотних шкіл тренери застосовують різні способи. Найчастіше тренери здійснювали спілкування з учителями пілотних шкіл через особисті зустрічі (28,4%), інтернет-зв'язок (27,5%) та спілкування по телефону (26,5%). Детальніше розподіл за способами спілкування з учителями пілотних шкіл зображений на рис. 3.8.

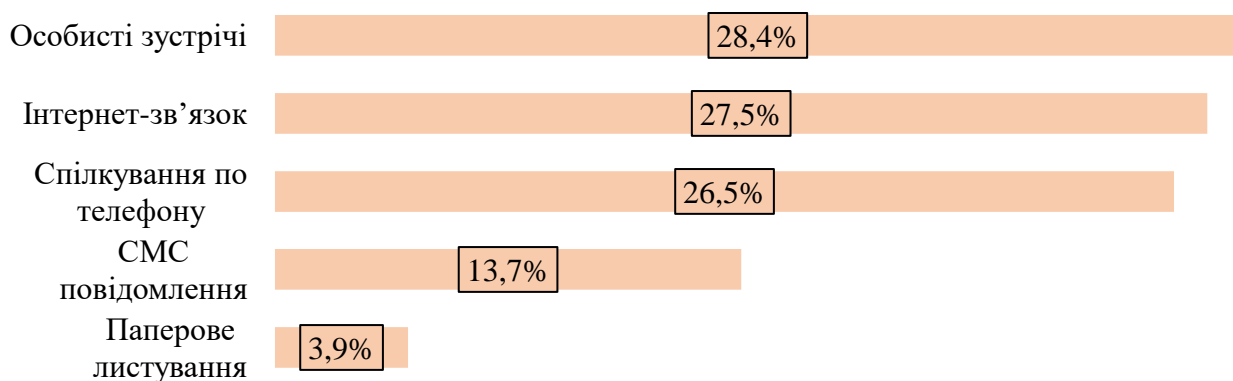

Рис. 3.8. Спосіб спілкування тренерів з учителями пілотних шкіл

Способи спілкування тренерів з учителями пілотних шкіл характеризується частим застосуванням інтернет-зв'язку – користування ним перевищує 25% серед усіх вікових категорій. Найменшою популярністю користується паперове листування, його застосовують тренери вікової категорії

від 30 до 40 років, та тренери, вік яких перевищує 55 років (11,1% та 8,3% відповідно).

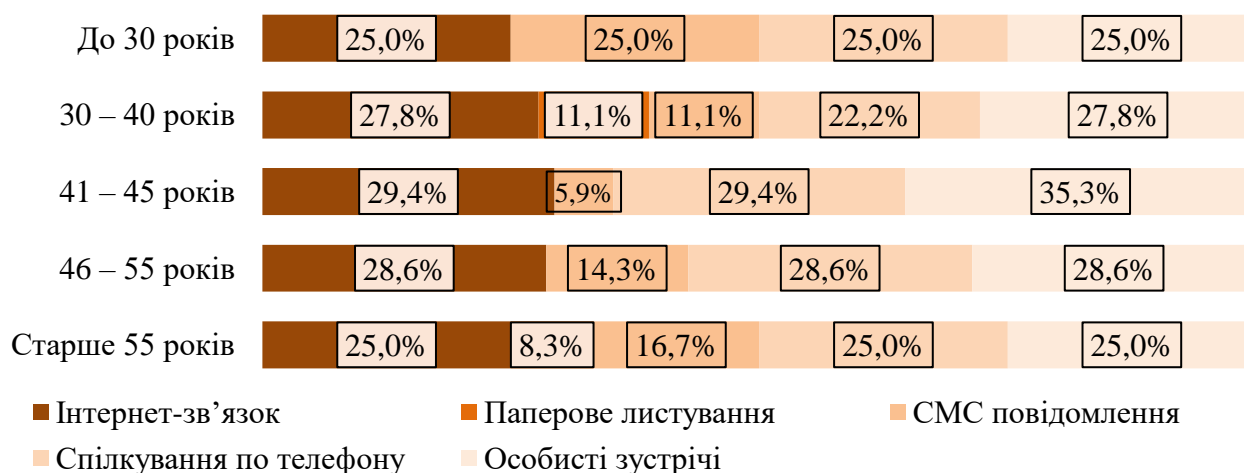

Рис. 3.9. Способи спілкування з учителями пілотних шкіл серед різних вікових категорій тренерів

Тренери віком до 30 років однаковою мірою для спілкування з вчителями використовують інтернет-зв'язок, СМС повідомлення, спілкування по телефону та особисті зустрічі (по 25%). Спілкування вчителів та тренерів, вік яких належить до групи 30-40 років – найчастіше відбувається з використанням інтернет-зв'язку та під час особистих зустрічей (по 27,8%). Тренери віком від 41 до 45 років для спілкування з вчителями надають перевагу особистим зустрічам – 35,3%. Спілкування тренерів, вік яких належить до групи 46-55 років, характеризується однаковим використанням інтернет-зв'язку, телефонного зв'язку та особистих зустрічей з вчителями (по 28,6%). Тренери старше 55 років однаковою мірою спілкуються з учителями через інтернет, за допомогою мобільного телефону та під час особистих зустрічей (по 25%). Розподіл способів комунікації з учителями пілотних шкіл в залежності від віку тренерів зображений на рис. 3.9.

3.5. Використання тренерами навчально-методичних матеріалів під час навчання вчителів пілотних шкіл

Під час навчання вчителів пілотних шкіл майже половина тренерів (46,4%) використовували навчально-методичні матеріали, отримані для проведення тренінгів. Чверть учасників анкетування застосовували навчально-методичні матеріали з інтернет ресурсів. Власними напрацюваннями користувалися 14,3% тренерів (рис. 3.10).

Рис. 3.10. Навчально-методичні матеріали, якими користувалися тренери під час навчання вчителів пілотних шкіл

Також тренери користувалися й іншими матеріалами, а саме: стосовно формувального оцінювання, щодо компетентнісного підходу та навчального співробітництва, матеріали тематичних тижнів, матеріали, розміщені в спільнотах Facebook. Варто зазначити, що тренери мають доступ до багатьох навчально-методичних матеріалів, які знайшли широке застосування серед різних вікових категорій тренерів під час навчання вчителів.

Застосування тих чи інших навчально-методичних матеріалів залежить від вікової категорії тренера.

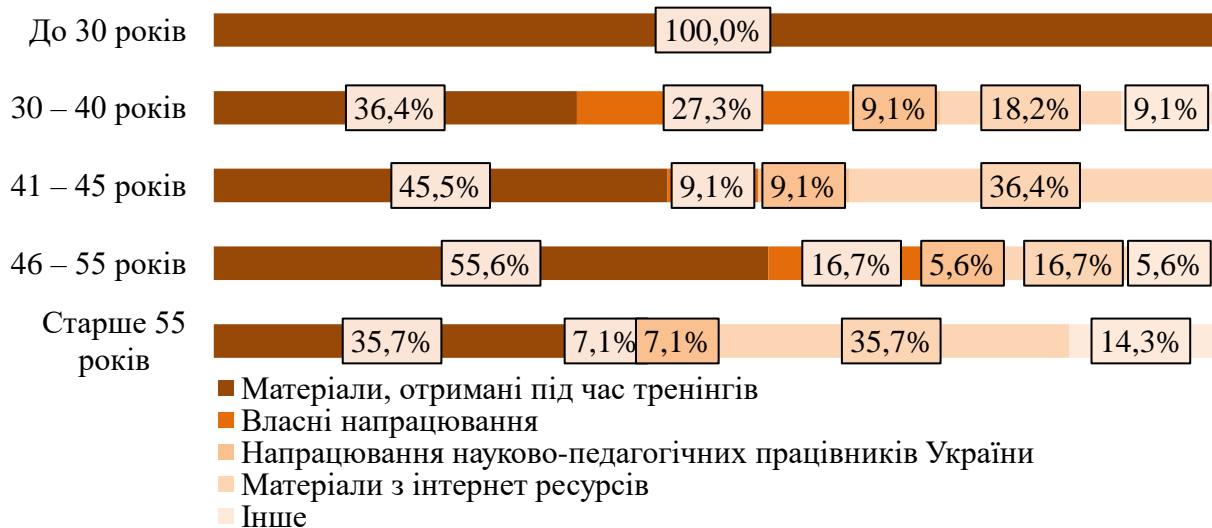

Рис. 3.11. Навчально-методичні матеріали, якими користувалися тренери різних вікових категорій під час навчання вчителів пілотних шкіл.

Тренери віком до 30 років користуються лише тими матеріалами, які були отримані під час тренінгів. Серед інших вікових груп простежується використання різноманітних матеріалів, хоча частка використання тих, які були отримані під час тренінгів, загалом переважає. Серед усіх вікових груп тренерів власними напрацюваннями найбільше користуються тренери, вік яких становить 30-40 років (27,3%). Тренери старше 55 років рівною мірою користуються матеріалами, отриманими під час тренінгів та матеріалами з інтернет-ресурсів (по 35,7%).

Для здійснення успішного навчання вчителів, як впливає з аналізу відповідей, тренери віком до 30 років, окрім матеріалів, отриманих під час тренінгів, повинні використовувати також й інші навчально-методичні матеріали. Розподіл користування навчально-методичними матеріалами серед різних вікових категорій зображений на рис. 3.11.

3.6. Питання, на які тренери не мали відповіді під час навчання вчителів пілотних шкіл

Аналіз відповідей тренерів показав, що на момент проведення першого етапу дослідження, респонденти-тренери є недостатньо компетентними стосовно головних питань організації освітнього процесу. Так 64% тренерів указали, що вони не мають відповіді на питання про ведення шкільної документації. Стосовно формуального оцінювання простежується брак знань майже у половини учасників опитування, а саме 48% тренерів не знали відповіді

на дане питання. Також 36% та 28% тренерів відповідно відчують брак знань щодо особливостей календарного планування та організації роботи учнів у класі (рис. 3.12).

Рис. 3.12. Питання, на які тренери не мали відповіді під час навчання вчителів пілотних шкіл

16% тренерів відчули брак знань стосовно питань, які стосуються фінансового та психологічного аспектів діяльності вчителів пілотних шкіл, а саме: фінансування пілотних шкіл та оплата праці вчителів; професійне вигорання; психосоціальна підтримка вчителів.

Відповідно виявлено необхідність в розробці навчально-методичних матеріалів для тренерів за тематикою: організація освітнього процесу, ведення шкільної документації, особливості календарного планування, організація роботи учнів у класі, джерела фінансування пілотних шкіл, методика оплати праці вчителів; професійне вигорання, психосоціальна підтримка вчителів. Це підвищить загальні компетенції тренерів, сприятиме формуванню довіри до них учителів.

3.7. Висновки

На регіональних тренерів покладено місію підвищення компетентностей педагогічних працівників, учасників пілотного проекту впровадження нових підходів до навчання у початковій школі. Тренери повинні сприяти розвитку професіоналізму вчителів, засвоєнню нових знань та навичок про особливості навчання учнів, враховуючи інноваційний характер концепції Нової української школи.

Опитування тренерів характеризується недостатньою повнотою вибірки, адже представники 9 областей України з різних причин не увійшли в склад вибіркової сукупності. Тож немає підстав стверджувати, що набір даних є повним за всіма встановленими розрізами; необхідний ступінь деталізації даних не забезпечується. Причинами неповноти вибірки можуть бути наступні чинники: потенційні учасники анкетування не з'явилися у місці, призначеному для проходження опитування; учасники анкетування не здали дослідникам заповнені анкети. Можна зробити висновок, що деякі тренери, які навчали вчителів пілотних шкіл, є недостатньо вмотивованими для досягнення головної мети Нової української школи та є незацікавленими в проведенні подібних обстежень.

Третина учасників опитування перебуває у віці від 46 до 55 років. Частка вікових категорій тренерів не є однаковою, молодь представлена у найменшій кількості. Варто звернути увагу на те, що більша частина вчителів пілотних шкіл також перебувають у середньому віці, тож комунікація між тренерами та вчителями здійснюється успішно, адже немає суттєвої різниці у віці.

Досягти прогресу у навчанні вчителів пілотних шкіл можна шляхом застосування комбінованих методів навчання. Важливо в однаковій мірі проводити як традиційні за формою тренінги, так і онлайн тренінги, які, відповідно до результатів опитування, сприяють покращенню рівня сприйняття вчителями інноваційних підходів.

Моніторинг діяльності вчителів тренери проводять різними способами, їх частка є неоднаковою. Особливу увагу слід звернути на те, що загалом тренери не перевіряють документацію вчителя. Відповідно до концепції Нової української школи, у веденні документації вчителів були внесені зміни. Правильність ведення документації потребує детальної перевірки та методичного супроводу з боку тренерів та шкільної адміністрації.

Тренери, вік яких не перевищує 30 років, користуються виключно тими матеріалами, які були надані під час тренінгів. Навчання вчителів пілотних шкіл буде ефективним за умови застосування тренерами різнохарактерних навчально-методичних матеріалів. Варіативність матеріалів сприяє кращому розумінню педагогічними працівниками особливостей нової методики навчання в початковій школі.

Під час аналізу відповідей тренерів з'ясувалося, що учасники опитування потребують покращення власних компетенцій стосовно ряду питань організації освітнього процесу. Тренери не проінформовані стосовно особливостей ведення документації, формування оцінювання, календарного планування, організації роботи в класі, забезпечення навчально-методичними матеріалами, наповнюваності класів, викладання інтегрованих та неінтегрованих предметів, моніторингу якості освіти, предметної компетентності учнів та інших питань.

3.8. Рекомендації

Інституція тренерів для вчителів пілотних шкіл – важлива складова впровадження Державного стандарту початкової освіти. Програмою всеукраїнського експерименту «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти» передбачено підготовку регіональних тренерів з метою навчання та надання методичної допомоги вчителям – учасникам експерименту.

За результатами першого етапу моніторингу стану впровадження Державного стандарту початкової освіти, сформовано та сформульовано ряд рекомендацій, що сприятимуть підвищенню компетенцій регіональних тренерів.

п.1. Тренерам, особливо вікової групи до 30 років, окрім матеріалів, отриманих для проведення тренінгів, рекомендовано використовувати у роботі додаткові навчально-методичні матеріали.

п.2. Під час навчання вчителів пілотних шкіл варто застосовувати комбіновані методи навчання, особливу увагу слід приділяти онлайн тренінгам.

п.3. Науково-методичній раді експерименту здійснювати науково-методичний супровід експерименту в частині розробки науково-методичних матеріалів для підвищення компетенцій тренерів з питань:

- особливості ведення шкільної (класної) документації;
- формувальне оцінювання;
- календарне планування;
- організація роботи в класі;
- методика викладання інтегрованих та неінтегрованих предметів;
- моніторинг якості освіти;
- предметні компетентності учнів;
- методика оплати праці вчителів;
- професійне вигорання;
- психосоціальна підтримка вчителів.

п.4. За наявності можливості, до роботи науково-методичної ради залучити психолога для розробки методичних рекомендацій для регіональних тренерів з питань «професійне вигорання», «психосоціальна підтримка вчителів» тощо.

4. Аналіз відповідей батьків учнів

Ключовими аспектами «Анкети для батьків учнів» стали: аналіз критеріїв, за якими батьки обирали навчальний заклад, рівень їх поінформованості про зміст нового Держстандарту початкової школи, ставлення батьків до запровадження змін, вивчення думки про рівень комфортності освітнього середовища, очікування батьків від змін, спричинених уведенням в дію нового Держстандарту початкової школи. У рамках опитування респонденти могли висловити свої пропозиції та зауваження стосовно нового Держстандарту початкової освіти.

Результати дослідження представлені як у одномірних розрізах, так і у двомірних (за віком та за рівнем освіти анкетованих).

4.1. Характеристика учасників анкетування

Загалом в опитуванні взяли участь 57,9% респондентів (1158 від 2000 заявлених).

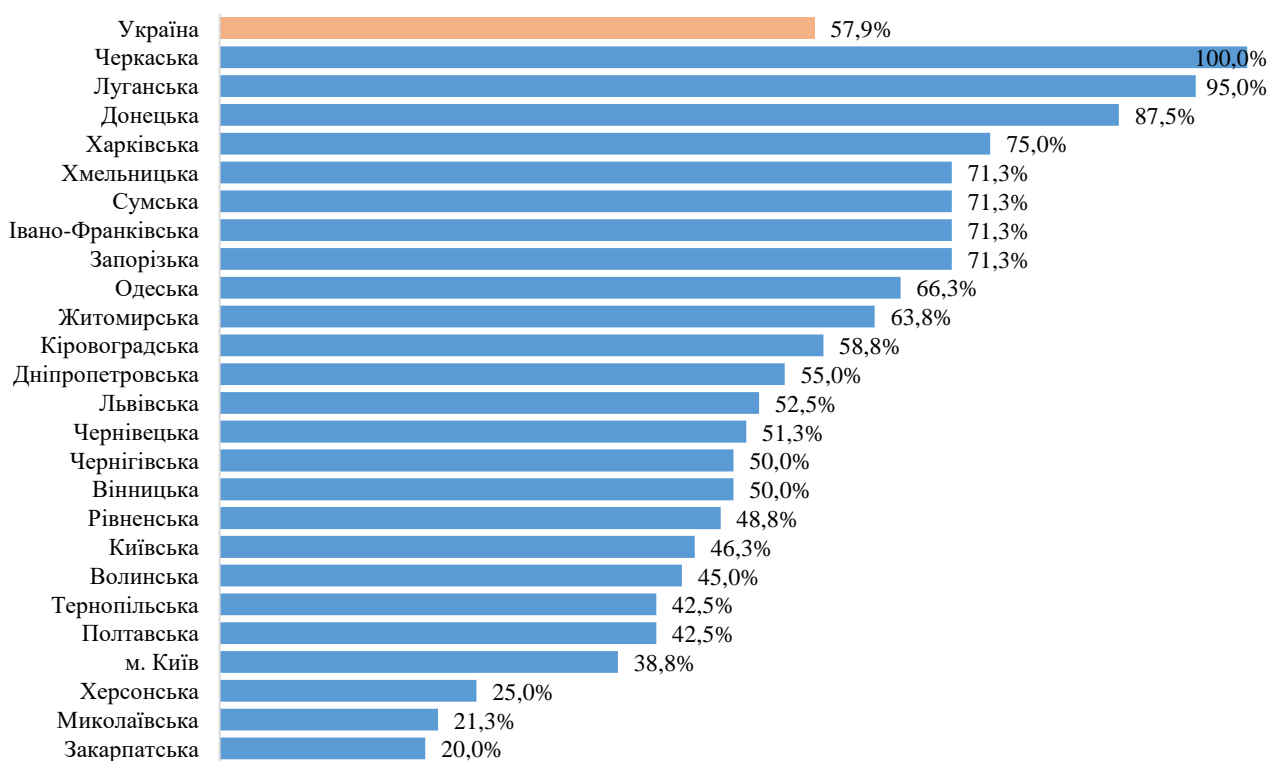

Рис. 4.1. Розподіл учасників опитування за областями

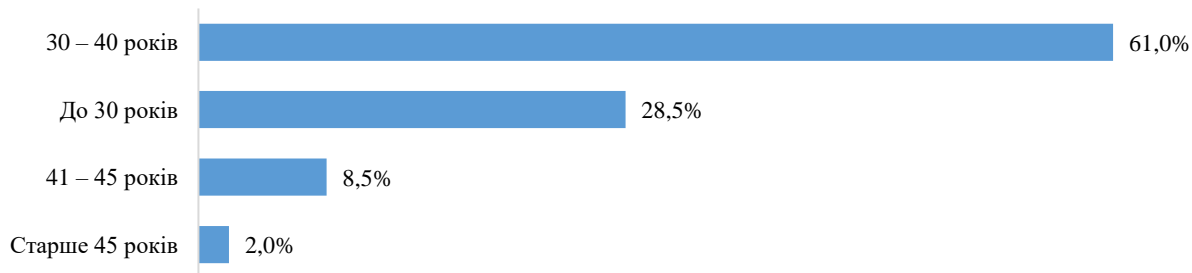

Рис. 4.2. Віковий розподіл батьків учнів

Частка респондентів від 30 до 40 років становить 61%. Старші за 45 років становлять лише 2% опитаних.

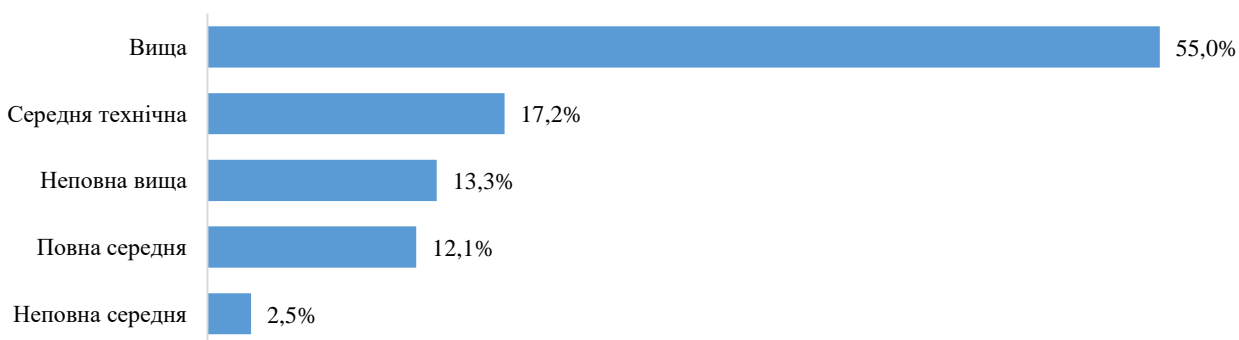

Рис. 4.3. Розподіл батьків учнів за рівнем освіти

55% опитаних мають вищу освіту. Лише 2,5% батьків учнів мають неповну середню освіту.

4.2. Критерії вибору батьками учнів навчального закладу

На запитання «Чому Ви обрали саме цей навчальний заклад для вашої дитини» більшість батьків учнів зазначили, що критерієм вибору був професійний рівень учителя початкових класів, високий рейтинг школи за результатами навчальних досягнень учнів. Майже 22% респондентів обирали школу для дитини, орієнтуючись на близьке розташування навчального закладу до місця проживання (рис. 4.4).

Рис. 4.4. Розподіл відповідей батьків учнів за критеріями вибору закладу освіти

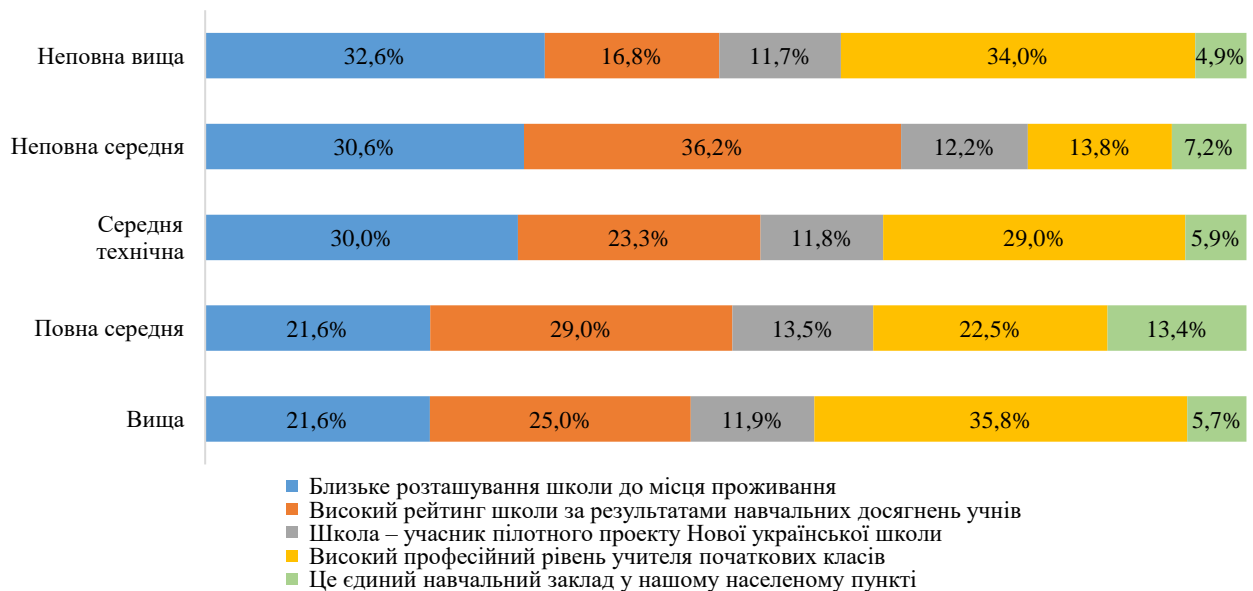

Рис. 4.5. Розподіл батьків учнів за рівнем освіти та за критерієм вибору навчального закладу для дитини

Аналіз відповідей респондентів показав, що існує зв'язок між освітнім рівнем батьків і ціннісною шкалою, на яку вони орієнтуються при виборі навчального закладу для дитини.

Так для батьків з вищою освітою найбільш вагомим був критерій «високий професійний рівень учителя початкових класів» (35,8%). Тоді як лише 13,8% батьків з неповною середньою освітою визначили цей критерій пріоритетним. Загалом батьки з високим освітнім цензом (вища, неповна вища, середня технічна) пріоритетом для своєї дитини вважають високий професійний рівень учителя початкових класів (35,8%, 34,0%, 29,0% відповідно).

Найбільш рівномірно розподілені відповіді батьків за критерієм «школа – учасник пілотного проекту Нової української школи»: частка відповідей респондентів усіх рівнів освіти коливається у межах від 11,7% до 13,5%.

Найбільш зорієнтовані при виборі навчального закладу на критерій «високий рейтинг школи за результатами навчальних досягнень учнів» батьки з неповною середньою освітою (36,2%), тоді як респонденти з повною та неповною вищою освітою обирали не навчальний заклад, а вчителя, який навчатиме їхніх дітей в початковій школі.

Аналіз відповідей засвідчив, що для всіх респондентів, незалежно від освітнього цензу, важливим критерієм є територіальна доступність школи до їх місця проживання.

Частина респондентів усіх рівнів освіти вказала на безальтернативність вибору закладу освіти, оскільки обрала відповідь «Це єдиний навчальний заклад у нашому населеному пункті». При цьому частки відповідей респондентів коливаються у межах від 5,0% до 7,2%; лише на групу респондентів-батьків, що мають повну середню освіту, припадає 13,4%.

Рис. 4.6. Критерії вибору батьками навчального закладу в залежності від віку

Аналіз відповідей респондентів показав, що існує зв'язок між віковою групою, до якої належать батьки, і пріоритетами, на які вони орієнтуються при виборі навчального закладу для дитини. Так близьке розташування школи до місця проживання є важливим чинником для батьків вікових груп до 30 років (29,3%), 30-40 років (22,8%), 41-45 років (26,5%). Натомість частка батьків старше 45 років менше орієнтована на цей критерій (11,4%) (рис. 4.6).

4.3. Рівень проінформованості батьків про зміст концепції Нова українська школа

Аналіз блоку відповідей батьків про їх проінформованість щодо проекту Нова українська школа засвідчив: респонденти вікової групи після 45 років стовідсотково проінформовані щодо проекту НУШ.

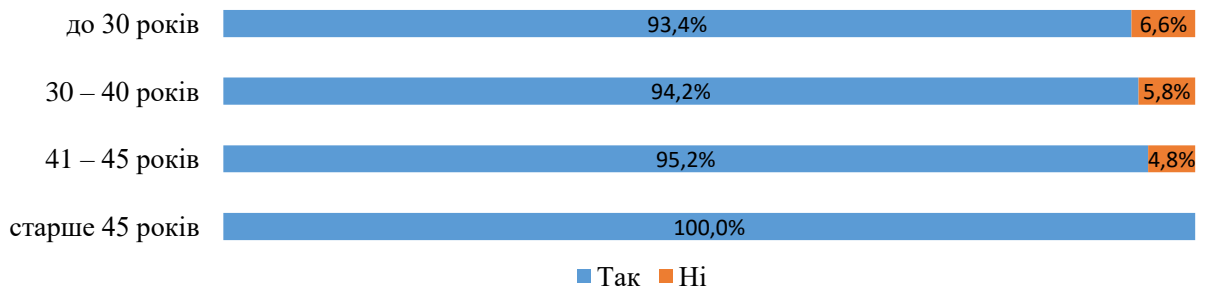

Рис. 4.7. Рівень поінформованості батьків учнів про зміст проекту НУШ

Відповідно до наведеної діаграми, проінформованість стосовно змісту проекту НУШ у батьків інших вікових груп є досить високою: до 30 років – 93,4%, від 30 до 40 – 94,2%, від 40 до 45 років – 95,2% (рис. 4.7).

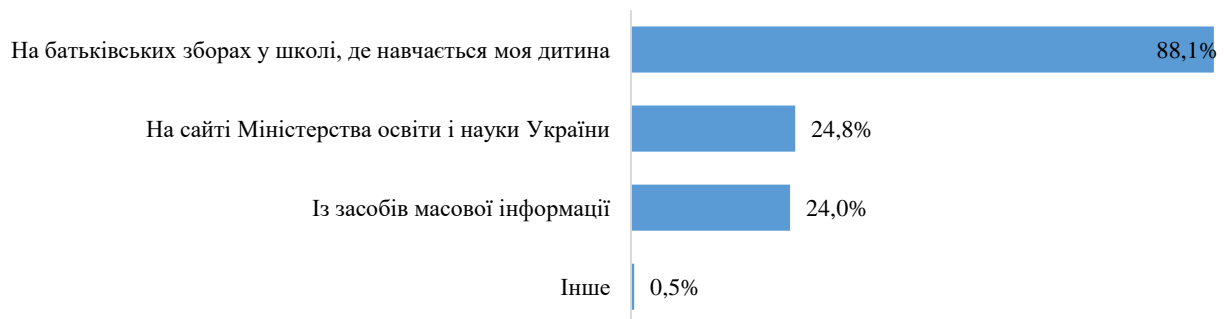

Рис. 4.8. Розподіл відповідей батьків учнів за способом ознайомлення з проектом «Нова українська школа»

Більшість респондентів (88%) дізналися про пілотний проект на батьківських зборах.

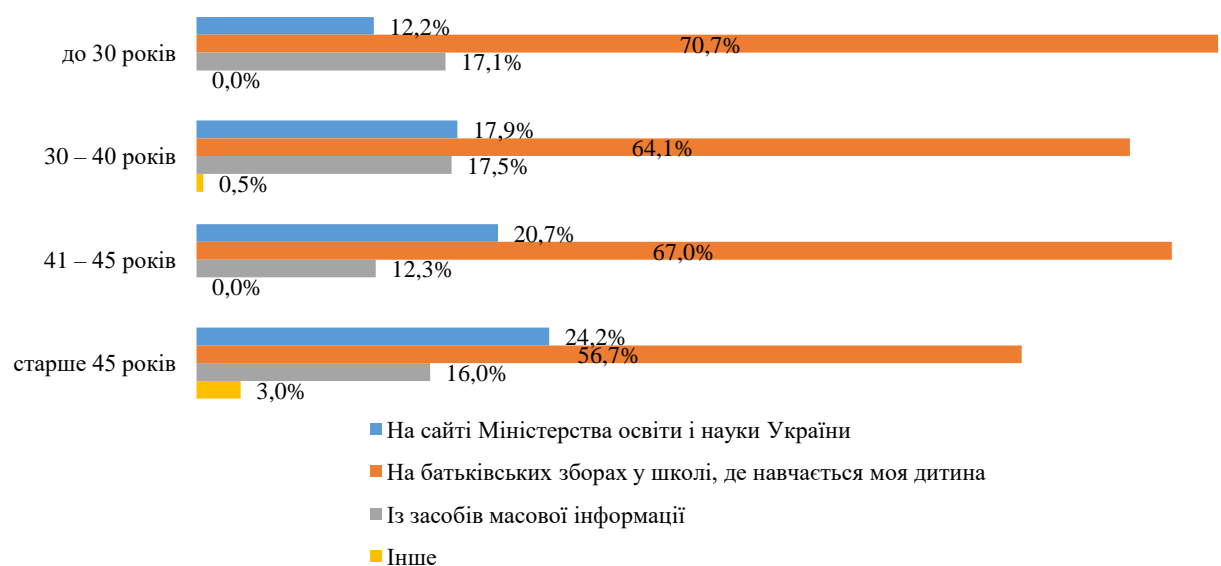

Рис. 4.9. Спосіб ознайомлення батьків зі змістом проекту НУШ в залежності від віку

Батьки старше 45 років частіше від батьків інших вікових категорій цікавилися змістом проекту і отримували інформацію з сайту МОНУ (24%) та інших джерел (3%), а саме: переглядали відеоролики в інтернеті, дізнавались інформацію в соціальних мережах, користувались додатковими посібниками та прислухалися до порад знайомих.

4.4. Оцінювання батьками змістової складової нового Державного стандарту початкової школи

Рис. 4.10. Розподіл відповідей батьків учнів за очікуваним результатом від проекту «Нова українська школа»

Вивчалось питання щодо очікувань батьків від реформування початкової школи. Серед запропонованих варіантів відповідей анкети, 78% батьків вказали, що очікують від впровадження пілотного проекту отримання якісної освіти для своїх дітей. Висловили сподівання, що дитина набуде вміння навчатися та пізнавати світ упродовж життя 69,1% опитаних; 60,7% вважають важливим розвиток талантів та здібностей дитини за підтримки вчителя. У шкалі очікувань батьків від реформування початкової освіти питання гарантованого збереження здоров'я дитини та гарантування безпеки шкільного простору становить 34,1%. Вирішення питань досягнення більшої професійної свободи вчителів і долучення самих батьків до навчально-виховного процесу не знайшли великої підтримки у респондентів і становлять 12,9% і 5,9% відповідно. Як видно з опитування, підтримуючи інновації в початковій школі, в цілому батьки не поспішають

активно долучатися до участі в навчально-виховному процесі. Такі результати частково корелюють з відповіддю директорів шкіл на питання «Чи готові батьки учнів до змін?». Так 3,5% директорів відмітили неготовність батьків до змін, а 58% зазначили, що батьки готові прийняти зміни, але не виявляють ініціативу.

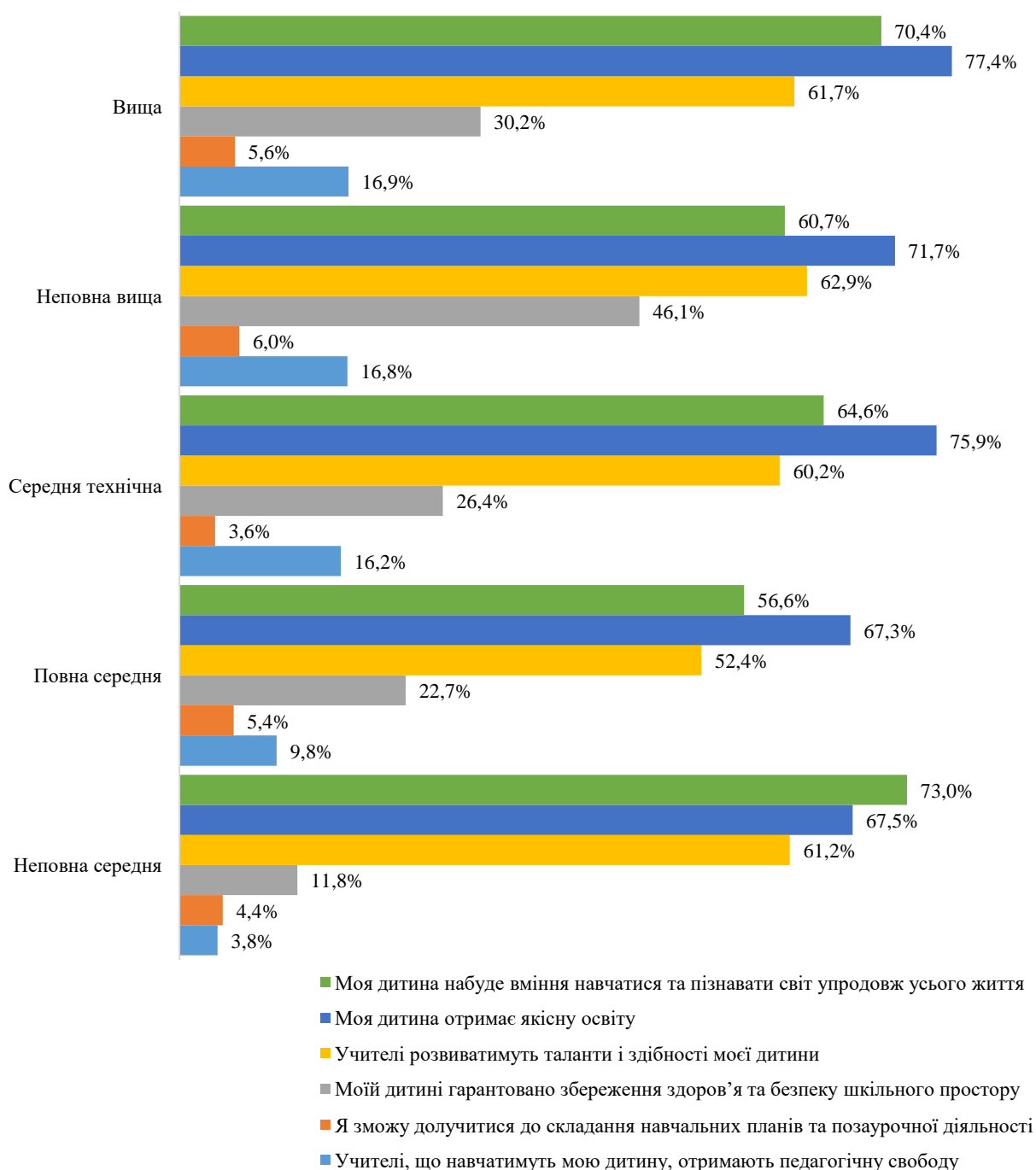

Рис. 4.11. Розподіл батьків учнів за рівнем освіти та за критерієм вибору навчального закладу для дитини

Аналіз відповідей батьків залежно від рівня освіти виявив певні закономірності у шкалі їх очікувань. Так батьки з вищою, неповною вищою та середньою технічною освітою пріоритетним вважають отримання дитиною

якісної освіти (77,4%, 71,7%, 75,9% відповідно). Батьки з неповною середньою освітою (73%) пріоритетом визначили варіант відповіді «Моя дитина набуде вміння навчатися та пізнавати світ упродовж усього життя».

Невелика частка опитаних, незалежно від рівня освіти, готова долучатись до складання навчальних планів та позаурочної діяльності (від 3,6% до 6%).

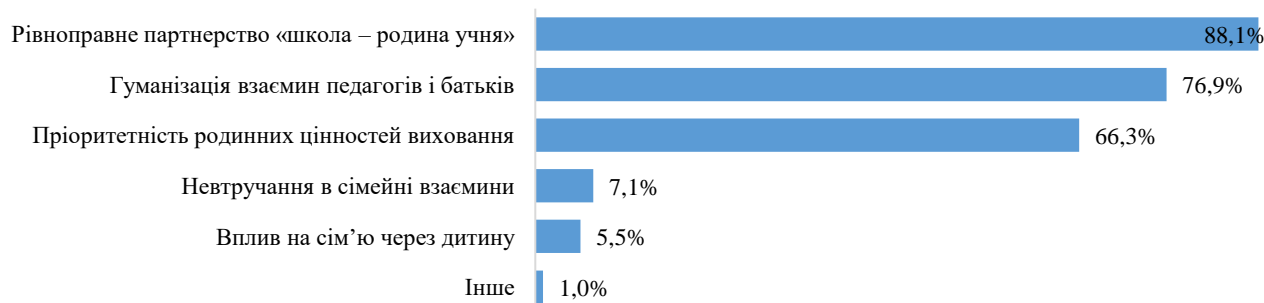

Рис. 4.12. Розподіл відповідей батьків учнів за принципами, на яких повинна будуватися співпраця школи і родини

Аналіз відповіді батьків учнів на питання «На яких принципах повинна будуватися співпраця школи і родини», визначив три основні критерії: рівноправне партнерство між школою і батьками (88,1%), гуманізація взаємин педагогів і батьків (76,9%), пріоритетність родинних цінностей виховання (66,3%).

Рис. 4.13. Розподіл відповідей батьків учнів за формами спілкування в школі, які подобаються найбільше

Існують традиційні та інноваційні форми комунікації батьків учнів з учителями. Вивчення думки батьків щодо способів спілкування з учителем показало, що батьки надають перевагу традиційним формам. Серед

найпопулярніших є батьківські збори (74,8%) та індивідуальні зустрічі вчителя з батьками (69,7%) (рис. 4.13).

4.5. Ставлення батьків до пілотного проекту впровадження нового Держстандарту Нової української школи

У цілому батьки учнів позитивно ставляться до запроваджених змін у навчанні учнів перших класів. Невелика частка респондентів (12%) висловила нейтральне ставлення до запровадження змін.

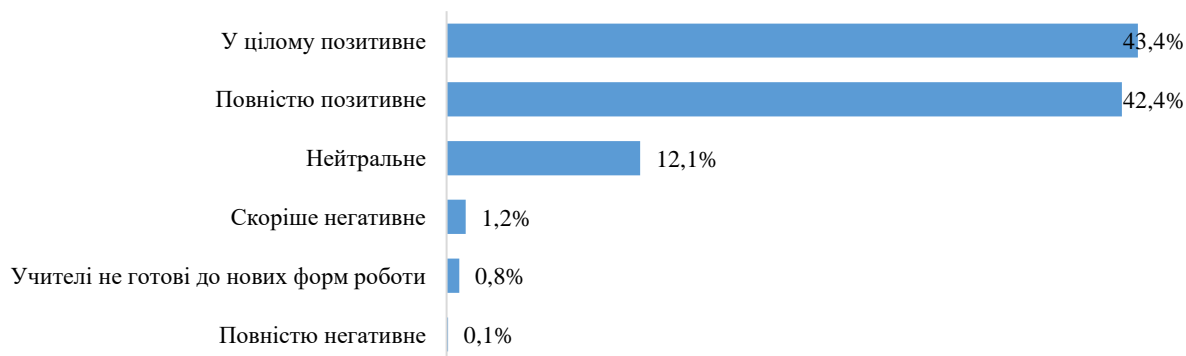

Рис. 4.14. Розподіл відповідей батьків учнів за ставленням до пілотного проекту НУШ

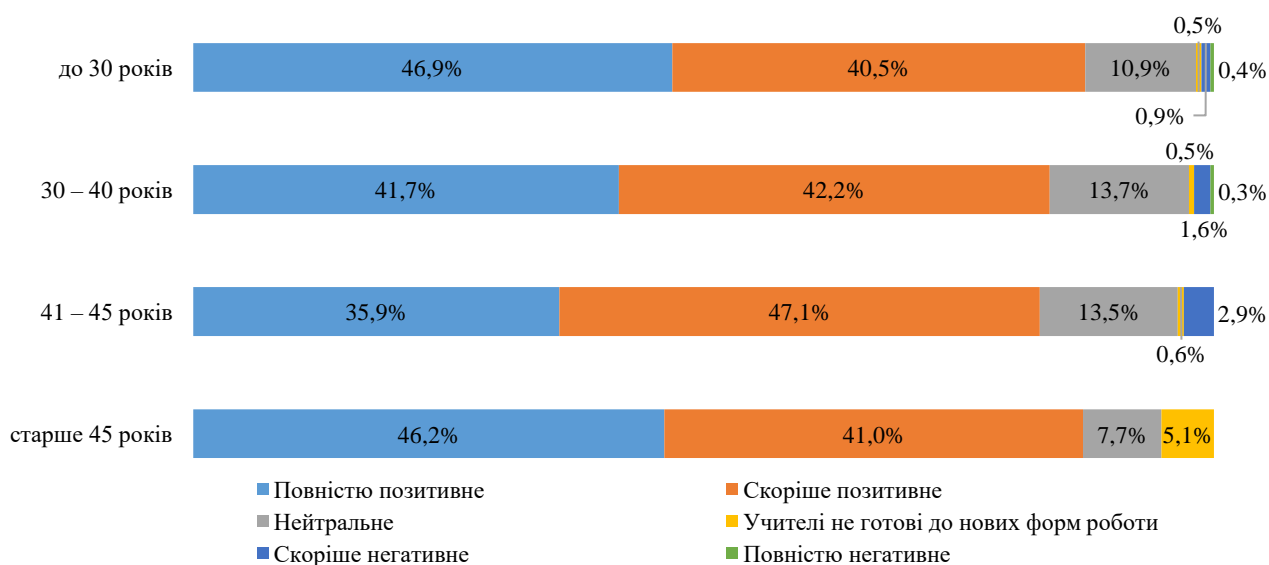

Рис. 4.15. Ставлення батьків до проекту НУШ в залежності від віку

Показник нейтрального ставлення серед батьків старше 45 років, порівнюючи з показниками інших вікових категорій, є найнижчим (8%). Також серед цієї вікової категорії відсутнє повністю негативне ставлення до проекту. Разом з тим 5% батьків старше 45 років указали, що вчителі не готові до нових

форм роботи. Тоді як в інших вікових групах батьків неготовність вчителів до нових форм роботи коливається у межах від 0,5-0,6%.

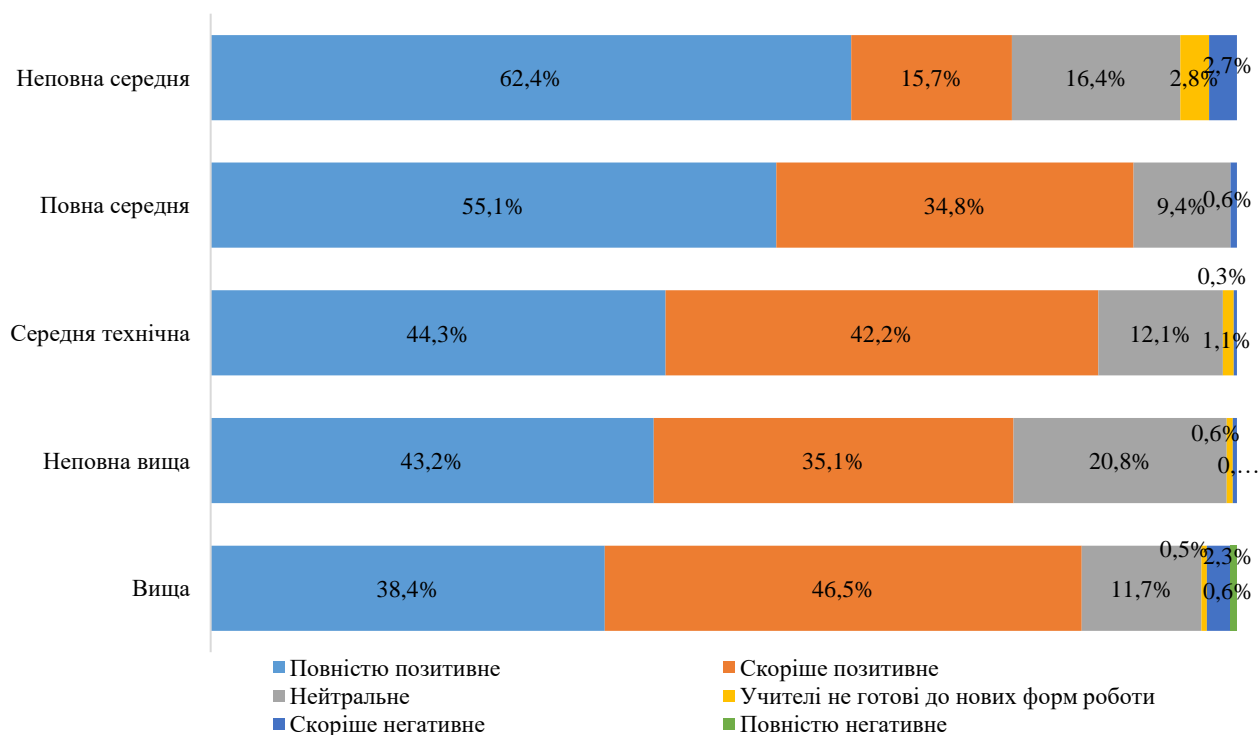

Рис. 4.16. Розподіл батьків учнів за рівнем освіти та ставленням до участі школи у пілотному проекті

Аналіз відповідей батьків-респондентів щодо ставлення до участі в пілотному проекті НУШ у прив'язці до їхнього освітнього рівня виявив певну закономірність: чим вищий освітній ценз батьків, тим стриманіше вони оцінюють участь школи у пілотному проекті (рис. 4.16). Так 62,4% батьків з неповною середньою освітою висловили «повністю позитивне» ставлення, тоді як серед батьків з вищою освітою «повністю позитивне» ставлення висловили 38,4%. Разом з тим 46,5% батьків з вищою освітою засвідчили «шоріше позитивне» ставлення до участі школи в проекті – це найвищий відсоток серед усіх груп опитаних за показником освітнього рівня. Така закономірність оцінювання батьками пояснюється, на нашу думку, розвиненим критичним мисленням тих, хто має вищу освіту.

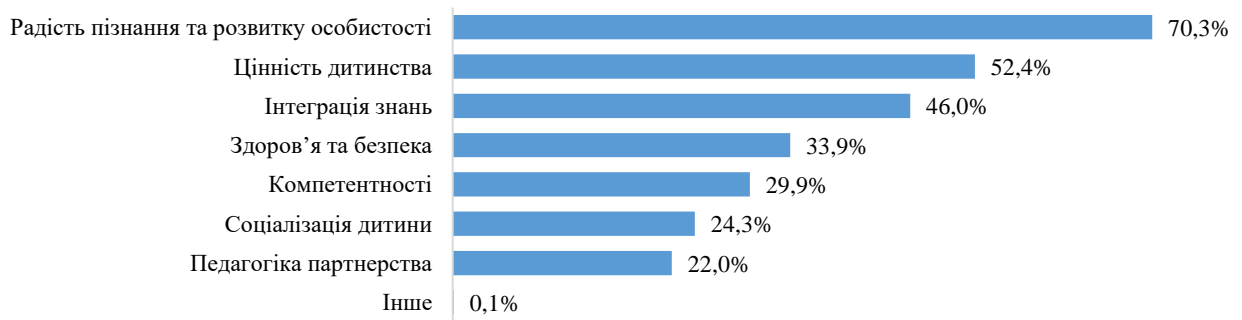

Рис. 4.17. Розподіл відповідей батьків учнів за принципами виховання й навчання, які імпонують їм найбільше

Серед засад виховання і навчання, респондентам найбільше імпонує принцип радості пізнання та розвитку особистості. На противагу цьому, педагогіці партнерства віддають перевагу лише 22% опитаних. Слід зазначити, що 88% батьків, відповідаючи на питання «за якими принципами, повинна будуватися співпраця школи і родини» обрали відповідь «рівноправне партнерство «школа і родина учня». Такий дисбаланс у відповідях на питання, близьких за змістом, може свідчити про неповне розуміння батьками принципу партнерської парадигми у філософії Нової початкової школи.

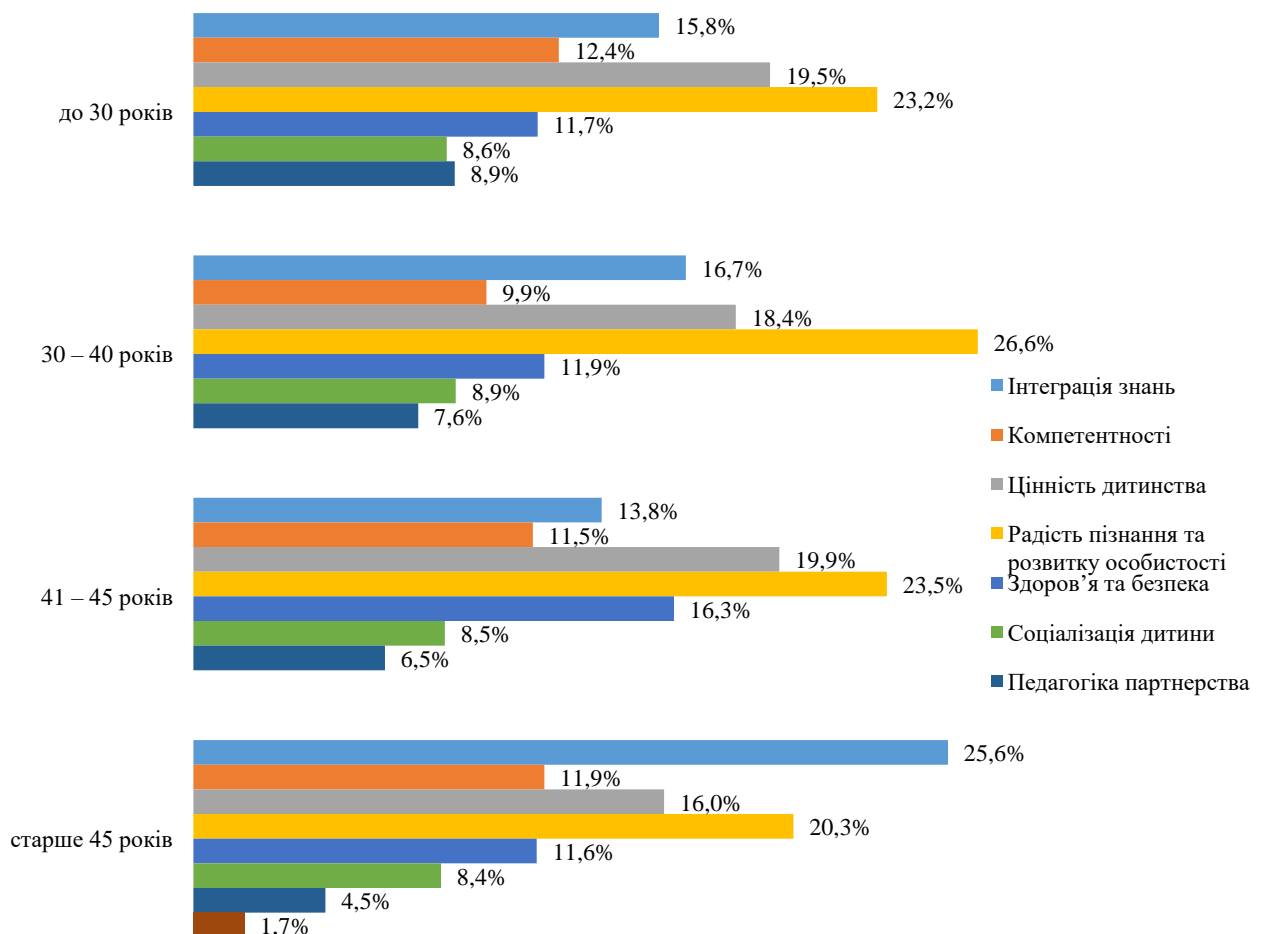

Рис. 4.18. Залежність принципів виховання й навчання, проголошених в концепції НУШ від віку батьків

Наведені дані вказують, що батьки, відповідно до вікових груп надають перевагу різним пріоритетам – батьки, старші за 45 років, найбільше підтримують принцип інтеграції знань (26%), для батьків віком до 45 років найважливішими є принцип радості пізнання та розвитку особистості (від 23,2% до 26,6%).

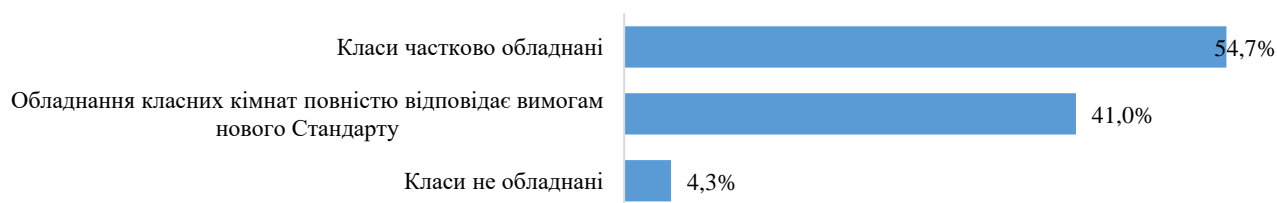

Рис. 4.19. Розподіл відповідей батьків учнів за відповідністю новому Стандарту обладнання класних кімнат

Батьки учнів загалом на досить високому рівні оцінюють відповідність обладнання класів. Так 41% опитаних вважають, що обладнання класних кімнат повністю відповідає вимогам нового Держстандарту, 54,7% батьків учнів указали на те, що експериментальні класи обладнані частково.

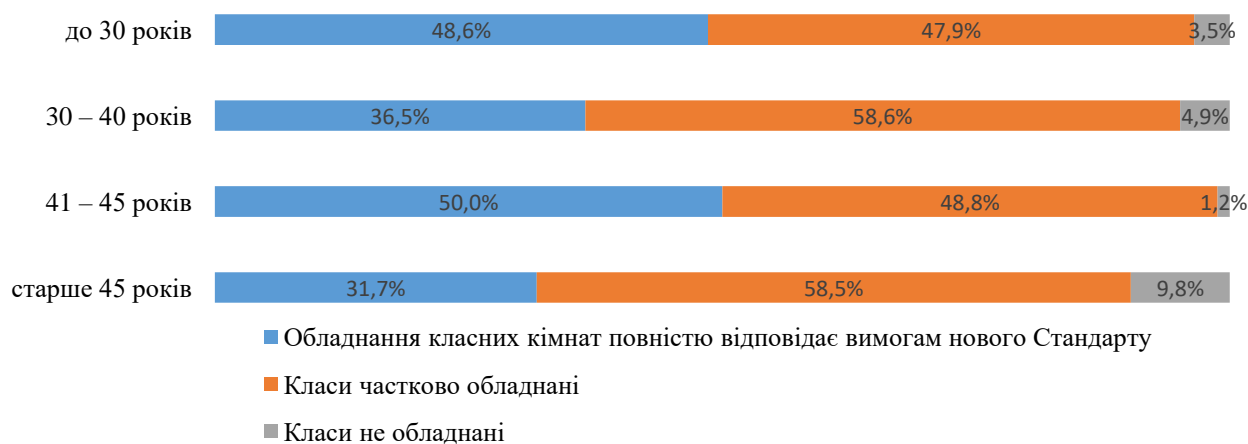

Рис. 4.20. Оцінка створення комфортних умов в класі в залежності від віку батьків

Відповідно до наведеної діаграми, батьки вважають, що у класах створені комфортні умови. Респонденти, вік яких перевищує 45 років, у більшій мірі вважають класи не обладнаними (10%), ніж респонденти інших вікових категорій.

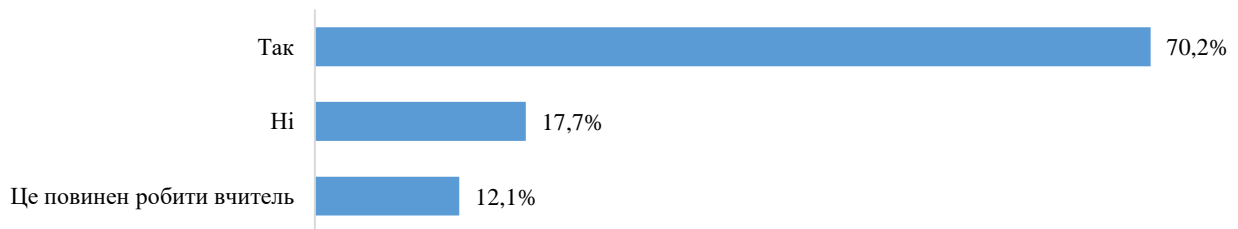

Рис. 4.21. Розподіл відповідей батьків учнів за готовністю долучатися до процесу планування, особливо видів діяльності, які дитина здатна виконати вдома

У більшості випадків учителі долучають батьків учнів до навчального процесу. Проте 12% респондентів вважають, що цією діяльністю повинен займатися вчитель.

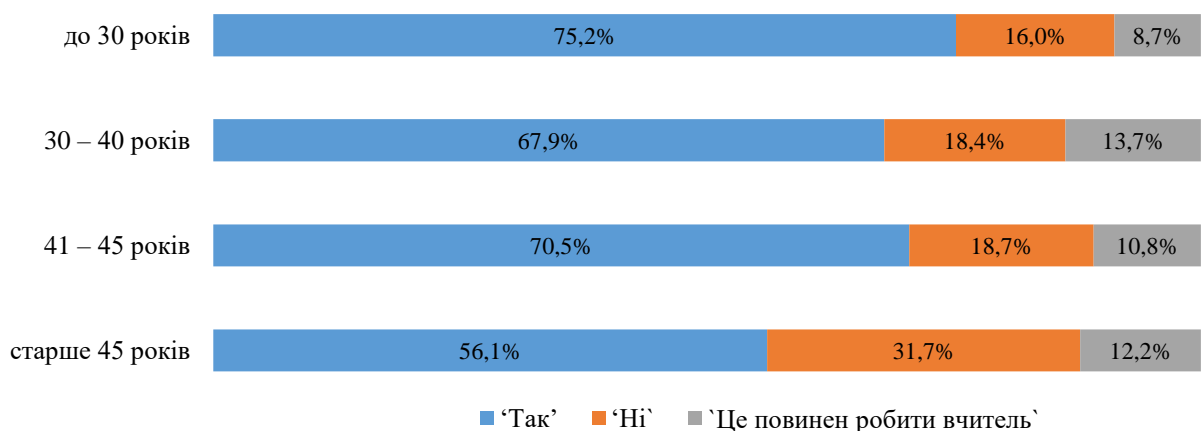

Рис. 4.22. Залежність залучення батьків до процесу навчання дитини від віку батьків

32% батьків старших 45 років вказали, що вчителі не залучають їх до процесу навчання, цей показник є найвищим серед показників інших вікових категорій.

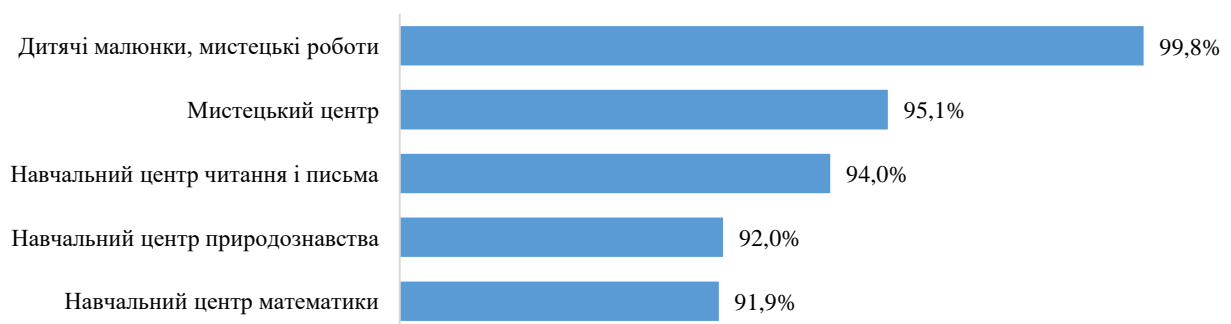

Рис. 4.23. Розподіл відповідей батьків учнів за наявністю в класі елементів освітнього середовища

Відповідно до нового Державного стандарту класні кімнати початкової школи повинні бути обладнані рядом обов'язкових елементів. За відповідями

батьків, стан облаштування класних кімнат знаходиться на досить високому рівні. Класні кімнати потребують, на думку батьків, доукомплектування навчальними центрами з математики.

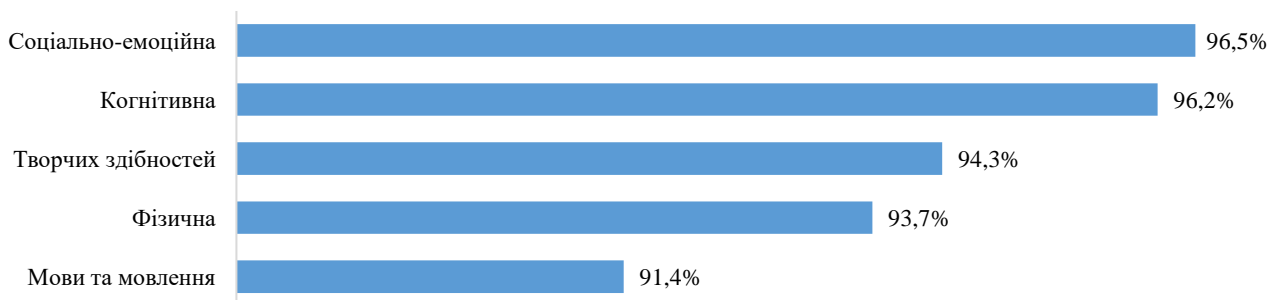

Рис. 4.24. Розподіл відповідей батьків учнів за змінами у розвитку дитини у різних сферах

96% респондентів зазначили, що найбільш помітні зміни у розвитку дітей відбулися у соціально-емоційній та когнітивній сферах.

Рис. 4.25. Розподіл відповідей батьків учнів за пропозиціями щодо підвищення ефективності реалізації проекту Нової української школи

Відповідно до концепції нашого дослідження, анкета для батьків передбачала відкрите питання (№15. «Ваші пропозиції щодо підвищення ефективності реалізації проекту Нової української школи».) Лише 31% батьків учнів відповіли на відкрите питання. 16,9% респондентів вказали на потребу покращення матеріальної бази, 4,6% вимагали зменшити кількість дітей у класі до 20 учнів. Серед пропозицій батьків також достатньо часто зустрічались вимоги забезпечення державною підтримкою, оснащення класних кімнат

спеціалізованими партами для відповідності пілотному проекту; 1,4% анкетованих вимагали повернути домашні завдання, тому що діти краще засвоюють матеріал, виконуючи домашню роботу.

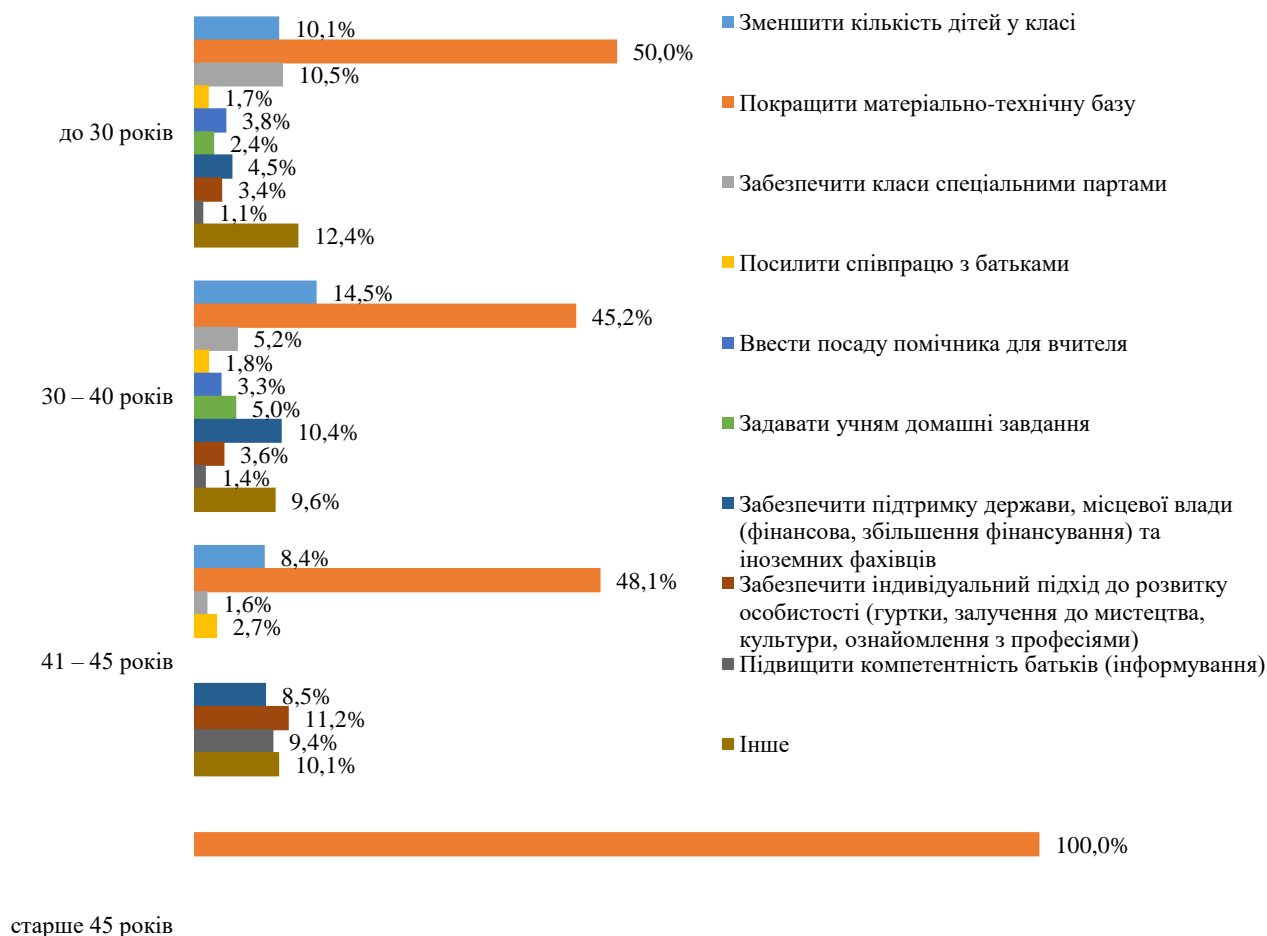

Рис. 4.26. Залежність пропозицій щодо підвищення ефективності реалізації проекту НУШ від віку батьків

50% батьків до 30 років, 45% батьків, вік яких знаходиться у межах від 30 до 40 років, 48% батьків віком від 41 до 45 років та 100% батьків старше 45 років вважають необхідним покращити матеріально-технічну базу шкіл. Варто зауважити, що респонденти старше 45 років, висунули лише одну пропозицію. На думку батьків, також варто зменшити кількість дітей у класі, найчастіше цю пропозицію висували респонденти вікової категорії 30-40 років (15%), також серед цієї вікової категорії частіше зустрічалася пропозиція щодо забезпечення школи підтримкою держави та місцевої влади (10%).

4.6. Висновки

Аналіз анкет батьків учнів пілотних шкіл мав на меті отримання відповідей на питання щодо ставлення батьківського загалу до впровадження нового Державного стандарту початкової школи.

1. Важливим аспектом, на думку дослідників, є визначення критеріїв, за якими батьки обирали навчальний заклад для дитини. Більшість батьків зазначили, що критерієм вибору був професійний рівень учителя початкових класів та високий рейтинг школи за результатами навчальних досягнень учнів. Дослідження встановило зв'язок між освітнім рівнем батьків і ціннісною шкалою, на яку вони орієнтуються при виборі навчального закладу для дитини. Так батьки з вищою освітою орієнтувалися на «високий професійний рівень учителя початкових класів» (35,8%), у той час як лише 13,8% батьків з неповною середньою освітою визначили цей критерій пріоритетним. Загалом батьки з високим освітнім цензом (вища, неповна вища, середня технічна) пріоритетом для своєї дитини вважають високий професійний рівень учителя початкових класів (35,8%, 34,0%, 29,0% відповідно). Найбільш зорієнтованими на критерій «високий рейтинг школи за результатами навчальних досягнень учнів» виявилися батьки з неповною середньою освітою (36,2%). Незалежно від освітнього цензу, для батьків важливим критерієм є територіальна доступність школи до їх місця проживання.

2. Аналіз блоку відповідей батьків про їх поінформованість щодо змісту концепції Нова українська школа засвідчив досить високий рівень обізнаності. Серед батьків до 30 років вона становить – 93,4%, від 30 до 40 – 94,2%, від 40 до 45 років – 95,2%. Серед респондентів вікової групи після 45 років зафіксовано стовідсоткову проінформованість щодо проекту НУШ. Більшість респондентів (88%) дізналися про пілотний проект на батьківських зборах. Батьки старше 45 років частіше від батьків інших вікових категорій цікавилися змістом проекту і отримували інформацію з сайту МОНУ.

3. Аналіз блоку питань щодо оцінювання батьками змістової складової нового Державного стандарту визначив ряд очікувань батьків від оновлення

змісту початкової школи. Так 78% батьків, що брали участь в опитуванні, сподіваються, що дитина отримає якісну освіту; 69,1% опитаних, що дитина набуде вмінь навчатися та пізнавати світ упродовж життя; 60, 7% вважають важливим розвиток талантів та здібностей дитини за підтримки вчителя. Складова нового Держстандарту щодо долучення батьків до навчально-виховного процесу не знайшли великої підтримки у респондентів (5,9%). Дослідження виявило певні зв'язки між рівнем освіти батьків і шкалою їх очікувань. Так батьки з вищою, неповною вищою та середньою технічною освітою пріоритетним вважають отримання дитиною якісної освіти (77,4%, 71,7%, 75,9% відповідно). Батьки з неповною середньою освітою (73%) пріоритетом визначили варіант відповіді «Моя дитина набуде вміння навчатися та пізнавати світ упродовж усього життя».

Аналіз відповіді батьків учнів на питання «На яких принципах повинна будуватися співпраця школи і родини», визначив три основні критерії: рівноправне партнерство між школою і батьками (88,1%), гуманізація взаємин педагогів і батьків (76,9%), пріоритетність родинних цінностей виховання (66,3%).

Вивчалися форми комунікації батьків і учителя. Аналіз результатів опитування засвідчив, що батьки надають перевагу традиційним формам. Серед найпопулярніших є батьківські збори (74,8%) та індивідуальні зустрічі вчителя з батьками (69,7%)

4. Ставлення батьків до пілотного проекту впровадження нового Держстандарту Нової української школи в основному позитивне. Аналіз відповідей батьків-респондентів щодо їх ставлення до участі в пілотному проекті НУШ у прив'язці до їхнього освітнього рівня виявив певну закономірність: чим вищий освітній ценз батьків, тим стриманіше вони оцінюють участь школи у пілотному проекті Так 62,4% батьків з неповною середньою освітою висловили «повністю позитивне» ставлення, тоді як серед батьків з вищою освітою «повністю позитивне» ставлення висловили 38,4%. У цілому батьки учнів

схвально ставляться до запроваджених змін у навчанні учнів перших класів. Невелика частка респондентів (12%) висловила нейтральне ставлення до запровадження змін.

Серед засад виховання і навчання, закладених у зміст нового Держстандарту, респондентам найбільше імпонує принцип радості пізнання та розвитку особистості. Педагогіці партнерства віддають перевагу лише 22% опитаних. Слід зазначити, що 88% батьків, відповідаючи на питання *«за якими принципами повинна будуватися співпраця школи і родини»* обрали відповідь *«рівноправне партнерство «школа і родина учня»*. Такий дисбаланс у відповідях на питання, близькі за змістом, може свідчити про неповне розуміння батьками принципу партнерської парадигми у філософії Нової початкової школи.

Батьки, відповідно до вікових груп надають перевагу різним пріоритетам – старші за 45 років найбільше підтримують принцип інтеграції знань (26%), для батьків віком до 45 років найважливішими є принцип радості пізнання та розвитку особистості (від 23,2% до 26,6%).

Батьки учнів загалом на досить високому рівні оцінюють відповідність обладнання класів. Так 41% опитаних вважають, що обладнання класних кімнат повністю відповідає вимогам нового Держстандарту, 54,7% батьків учнів указали на те, що експериментальні класи обладнані частково. Класні кімнати потребують, на думку батьків, доукомплектування навчальними центрами з математики.

У більшості випадків учителі долучають батьків учнів до навчального процесу. Проте 12% респондентів вважають, що організація навчального процесу – прерогатива учителя.

96% респондентів зазначили, що найбільш помітні зміни у розвитку дітей відбулися у соціально-емоційній та когнітивній сферах.

Відповідно до концепції нашого дослідження, анкета для батьків передбачала відкрите питання (№15. *«Ваші пропозиції щодо підвищення*

ефективності реалізації проекту Нової української школи».) Лише 31% респондентів відповіли на відкрите питання. 16,9% вказали на потребу покращення матеріальної бази, 4,6% вимагали зменшити кількість дітей у класі до 20 учнів. Серед пропозицій досить часто зустрічались вимоги забезпечення державною підтримкою, оснащення класних кімнат спеціалізованими партами у відповідності до вимог реалізації пілотного проекту; 1,4% висловились за повернення домашніх завдань, аргументуючи таку вимогу тим, що діти краще засвоюють матеріал, виконуючи домашню роботу.

4.7. Рекомендації

п.1. Директорам пілотних шкіл, класним керівникам пілотних класів на загальношкільних та/або класних батьківських зборах інформувати батьків про таку складову концепції Нової української школи як педагогіка партнерства, спрямовану на побудову довіри між школою, дітьми, батьками та суспільством.

п.2. Директорам пілотних шкіл, класним керівникам пілотних класів урізноманітнити способи комунікації з батьками учнів, використовуючи сучасні інформаційно-комунікаційні технології.

п.3. Під час проведення другого етапу даного дослідження вивчити питання щодо стану забезпеченості навчальних класів початкової школи навчальними центрами математики. Здійснити порівняльний аналіз стану забезпеченості центрами математики на початок і закінчення 2017/2018 н/р.